

BÆREKRAFTRAPPORT 2014

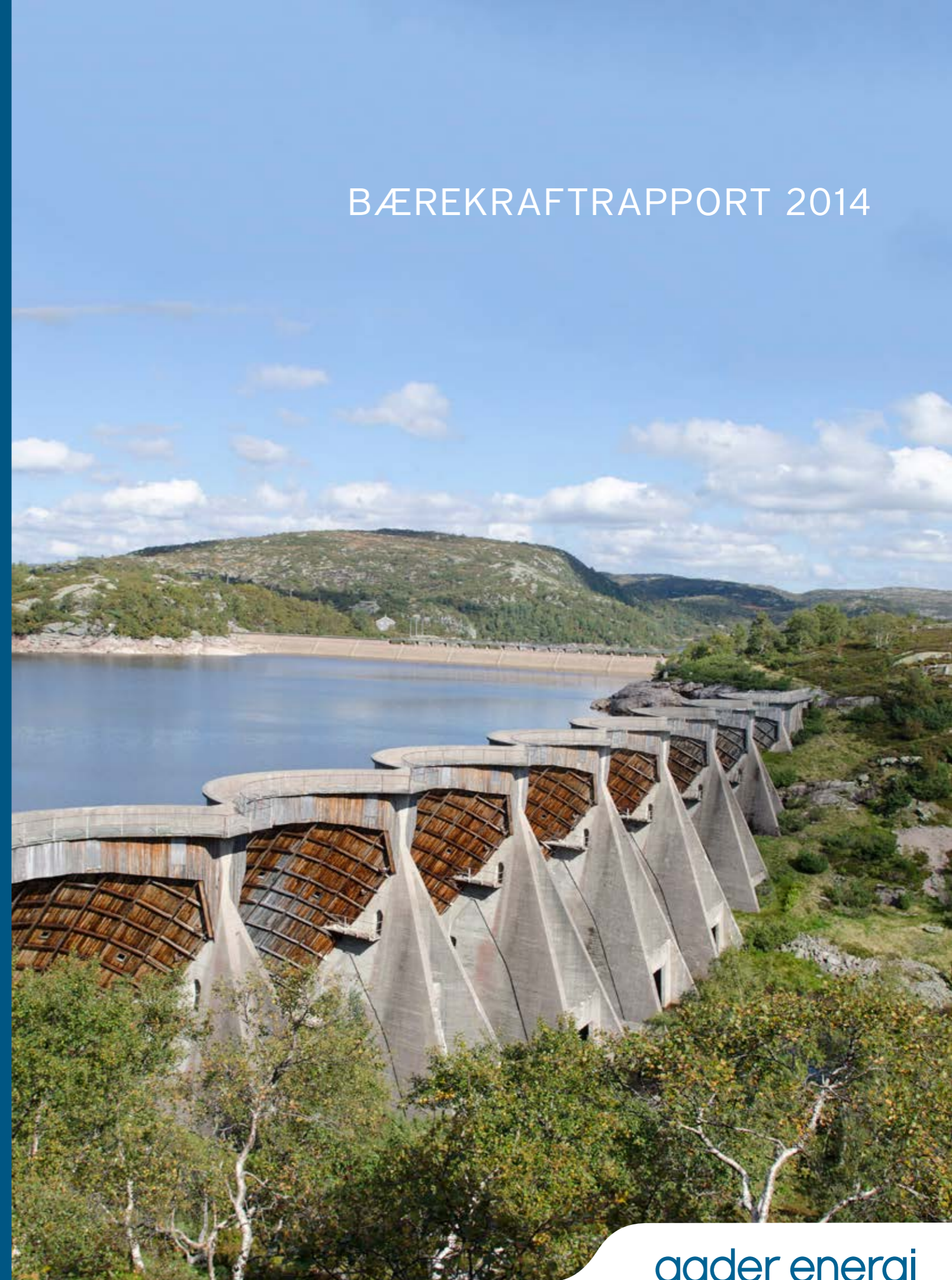
God kraft. Godt klima.

Kontaktinformasjon

Ansvarlig for Bærekraftrapport 2014 er kommunikasjonssjef Christian Altmann,
e-post: christian.altmann@ae.no

Agder Energi

Postboks 603 Lundsiden, 4606 Kristiansand
Besøksadresse hovedkontor: Kjøita 18, 4630 Kristiansand
Telefon: 38 60 70 00
Organisasjonsnummer: NO 981 952 324

agder energi

INNHold

Klikk på teksten for å komme til ønsket sidetall

GENERELT

Konsernsjefens ord	3
Sosiale og miljømessige hensyn	4
GRI-rapportering i Agder Energi	5
Endringer i rapporten fra 2013	7
Interessenter og Agder Energi	8
Tryggere for myke trafikanter på Iveland	9
Etiske retningslinjer og verdier	10
Konsernmål for samfunnsansvar	11
Viktig engasjement utenfor Norges grenser	12
Rammevilkår og nyskaping	13
Agder Energis leverandørkjede	14

ØKONOMI

Økonomisk verdiskapning	16
Samfunns- og verdiregnskap	17

YTRE MILJØ

Energi	18
Utnytter spillvarme fra Glencore	19
Påvirkning på biologisk mangfold	20
Tar ansvar for hubroen	21
Klimagassutslipp	22
Bedrifter redder fremtidens strømnett	23
Lokal forurensning	24
Avfall	24
Sikrer kvalitet på vannmålinger	26
Krafttak for klima	27

SAMFUNN

Helse, miljø og sikkerhet er viktigst	28
Ansatte i Agder Energi	29
Populær lærebedrift	30
Konkurransforhold	31

GRI-INDEKS

General standard disclosures	32
Specific standard disclosures	33

UTDYPING AV INFORMASJON

Agder Energi Vannkraft	40
Agder Energi Nett	42
Agder Energi Varme	44
Otera	46
Agder Energi Eiendom	47
LOS	48
Agder Energi AS	49
Agder Energi Kraftforvaltning	49
Latgales Energetika	50
UAB Baltic Hydroenergy	52
Omorganisering CO ₂ -utslipp	53

Områdene er linket

– tilbakepilen nede tar deg til forrige visningsvindu

KONSERNSJEFENS ORD

TAR KRAFTTAK FOR KLIMA

Agder Energi har som visjon å være et ledende norsk konsern innen fornybar energi. Vår kjernevirksomhet omfatter produksjon, distribusjon og salg av fornybar energi, samt tjenester knyttet til infrastruktur for elektrisk kraft. Vi er også aktivt engasjert i utvikling og bygging av nye bærekraftige energiprojekter. Optimal utnyttelse av fornybare energikilder er en sentral del av arbeidet med å løse den globale klimakrisen, og vi anser at konsernet gjennom sin virksomhet gir et viktig bidrag til lavutslippssamfunnet.

I 2014 etablerte konsernet prosjektet Krafttak for klima som skal bidra til økt kunnskap og mer engasjement for klimakutt blant Agder Energis ansatte. Målet er å redusere klimagassutslippene

knyttet til flyreiser, bilkjøring og konsum av rødt kjøtt fra vår virksomhet. Dette skal vi oppnå ved å legge til rette for gode klimavalg i arbeidshverdagen.

Betydningen av å ta hensyn til hvordan virksomheten påvirker omgivelsene og det ytre miljø er forankret i konsernets strategi. Vi har tydelige etiske retningslinjer som stiller krav til både våre medarbeidere og våre forretningspartnere. Gjennom årlige utbytter til våre eiere, Statkraft og de 30 agderkommunene, gir Agder Energi solide bidrag til stor-samfunnet. Vi er også en av Sørlandets største arbeidsgivere.

Med denne bærekraftrapporten rapporterer vi for femte år på rad i henhold til den internasjonalt anerkjente

Global Reporting Initiative. I tillegg har Agder Energi sluttet seg til FNs Global Compact, som baserer seg på ti prinsipper innen områdene menneskerettigheter, arbeidslivsstandarder, miljø og antikorrupsjon. Tilslutning til Global Compact betyr at man gjør sitt beste for å drive sin virksomhet i tråd med de ti prinsippene. Arbeidet med å videreutvikle denne rapporteringen skal gjenspeile konsernets og interessentgruppens økte bevissthet rundt forvaltningen av vårt samfunnsansvar.

Tom Nysted
Konsernsjef

SOSIALE OG MILJØMESSIGE HENSYN

Agder Energi tar hensyn til sosiale og miljømessige faktorer i sin virksomhet. Hovedansvaret for konsernet er sikker og pålitelig produksjon og distribusjon av fornybar energi.

Konsernets forvaltning av samfunnsansvar fremgår av en rekke styrende dokumenter. Blant de mest sentrale er:

Konsernføring HR

Konsernføring HR skal sikre at selskapene i konsernet utøver konsistent lederskap og styring av sentrale HR-prosesser. Konsernføringen beskriver blant annet konsernets verdier og hvordan disse skal komme til uttrykk gjennom personalpolitikk, kompetanseutvikling, bedriftskultur og velferdstiltak.

Føringen slår fast at Agder Energi skal preges av et godt arbeidsmiljø. Agder Energi skal jevnlig gjennomføre arbeidsmiljøundersøkelser og sikre at nødvendige tiltak blir identifisert og implementert. I Agder Energi skal alle ansatte leve etter vedtatte verdier og etiske retningslinjer.

Konsernføring risikostyring 2014

Konsernføring risikostyring legger et grunnlag for helhetlig og relevant risikostyring i Agder Energi-konsernet, og skal sikre konsernets resultatoppgjør og

optimalisere konsernets kapitalanvendelse. Selskapene skal identifisere, vurdere, kontrollere og følge opp eget risikobilde. Selskapene skal evaluere sin risikostrategi årlig.

Konsernføring HMS 2014

Konsernføring HMS gir en oversikt over førende prinsipper for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet (HMS). Dokumentet omhandler også hvilke plikter og handlingsrom ledere og ansatte har innenfor dette området. Agder Energi har en nullvisjon for ulykker og skal holde et lavt nivå for sykefravær (<3,5 %). Agder Energi har valgt å ha ett felles HMS-styringssystem for hele konsernet. I tillegg har selskapene etablert egne selskapsvise håndbøker for selskapsesifikke forhold.

Nyansatte skal gjennomgå en generell introduksjon ved bedriften. Her inngår også en orientering spesielt innen HMS. Selskapene plikter å sørge for at nødvendig HMS-opplæring gjennomføres og dokumenteres.

Etikk i Agder Energi 2014

Etikk i Agder Energi er en veiledning for medarbeidere, styremedlemmer, innleide, konsulenter og alle andre som opptrer på vegne av Agder Energi med hensyn til oppførelsen. Veiledningen er tydelig på hvilke problemstillinger den enkelte kan møte i sitt arbeid, og hva som er akseptabel og uakseptabel praksis. De etiske retningslinjene i Agder Energi er basert på lojalitet, integritet og tillit. Alle nyansatte skal gjennomføre et e-læringsprogram om de etiske reglene i Agder Energi.

Konsernføring innkjøp 2014

Konsernføringen regulerer organisering av innkjøp, mål og tiltak. Den regulerer også det etiske forholdet til konsernets leverandører. Det slås fast at anskaffelsen skal gjennomføres på en måte som sikrer høy forretningsetisk standard i den interne saksbehandlingen. Alle som opptrer på vegne av konsernet skal opptre med god forretningsskikk overfor tilbydere og leverandører.

GRI-RAPPORTERING I AGDER ENERGI

Bærekraftsrapporten dekker selskapene:

- Agder Energi AS
- Agder Energi Vannkraft AS
- Agder Energi Kraftforvaltning AS
- Agder Energi Nett AS
- Agder Energi Varme AS
- Agder Energi Eiendom AS
- LOS AS
- Otera AS
- Baltic Hydroenergy AS

Med disse selskapene anses all hovedaktivitet i konsernets virksomhet som dekket. Basert på en kost/nytte-vurdering er mindre selskap utelatt, uten at det vurderes å ha vesentlig betydning for totalbildet av konsernets påvirkning på samfunn og ytre miljø.

Agder Energi eier 100 prosent av Baltic Hydroenergy AS, som består av selskapene UAB Baltic Hydroenergy og Latgales Energetika, hvor de eier henholdsvis 100 og 70 prosent.

Agder Energi Venture og Bjerkreim Vind er inkludert i Agder Energis årsrapport, og det vil bli foretatt en årlig vurdering om det er hensiktsmessig og relevant å inkludere disse selskapene i bærekraftsrapporten.

Bærekraftsrapport 2014 dekker perioden mellom 1. januar 2014 og 31. desember 2014. Konsernet utformer en årlig rapport for sitt samfunnsansvar, og Bærekraftsrapport 2013 ble utgitt i april 2014.

Prosessten

Bærekraftsrapporten tar utgangspunkt i interessentgrupper som er målgrupper

for rapporten, og de aspekter i GRI-rapporteringen som anses vesentlig for interessentene og for konsernet. Vesentlighetsvurderingen for Bærekraftsrapport 2014 ble gjennomført i to ledd.

Det ble først foretatt en vesentlighetsanalyse av alle de valgfrie rapporteringspunktene på konsernnivå, hvor man identifiserte de rapporteringspunktene som har høy vesentlighet for konsernets selskaper. Deretter gjennomførte de ulike selskapene en individuell vesentlighetsanalyse i dialogmøtet, og identifiserte rapporteringspunkter som synes viktige for selskapet og/eller selskapets interessenter.

Definisjon av innhold

Agder Energi har definert eiere, ansatte og kunder som målgrupper for bærekraftsrapportene for 2012 og 2013. Disse målgruppene er videreført i denne rapporten, som følger av dialogmøter med selskapene og konsernhovedtillitsvalgt.

Hensikten med bærekraftsrapporten er å gi et balansert bilde av konsernets mest vesentlige økonomiske, miljømessige og sosiale påvirkning på omverdenen.

Rapportkvalitet

Bærekraftsrapport 2014 rapporterer innenfor rapporteringsprinsippene i GRI G4. Rapporten har involvert alle rapporterende selskaper til en vesentlighetsvurdering. En viss grad av interessentinvolvering er oppnådd, da det er gjennomført møte med konsernhovedtillitsvalgt som ivaretar de ansattes interesser. I dialogmøtene med selskapene har disse rapportert ønsker fra kundene. Konsernet ønsker å utvikle

interessentinvolvering ytterligere i fremtidig rapportering. Det er en ambisjon å gjennomføre direkte dialogmøter med flest mulig interessenter.

I tillegg har konsernet valgt å støtte seg til den globale Greenhouse Gas Protocol (GHG) av World Resource Institute, som ble vedtatt i januar 2015. GHG-protokollen krever at selskapet skal rapportere CO2-utslipp fra strømforbruk etter et markedsbasert system og med en nasjonal kraftmiks. I denne rapporten rapporterer konsernet CO2-utslipp kun etter opprinnelsessertifikatsystemet på konsernnivå. For det enkelte selskap rapporterer vi CO2-utslipp både etter opprinnelsessertifikatsystemet og i henhold til nasjonal kraftmiks. Årsaken til at GHG-protokollen bare er delvis implementert, er praktiske forhold knyttet til at den ble vedtatt først i 2015.

Konsernet anser rapporteringen i henhold til GRI G4s standard. Disse prinsippene gjør rapporten etterprøvable med informasjon som antas relevant for interessentene.

Bærekraftsrapport 2013 ble revidert av Agder Energis konsernrevisjon i samarbeid med DNV GL. Revisjonsrapporten peker på forbedringsområder, og er således et viktig verktøy for videre arbeid med rapporten. Bærekraftsrapport 2014 skal gjennomgå av konsernrevisjonen for å se at utestående anbefalinger fra siste revisjon er lukket, samt bruke den i et revisjonsprosjekt for samfunnsansvar i 2015. Rapporten er ikke eksternt verifisert for å se at tallmaterialet som samles inn er etter GRIs standard, men dette vil være et fremtidig mål.

GRI-RAPPORTERING I AGDER ENERGI

Informasjonsinnhenting til rapporten og formidling av denne, er tilstrebet gjort på best mulig måte. I den grad bakgrunnsinformasjon er tolket er dette gjort i den hensikt å gi et så riktig og relevant bilde som mulig av den aktuelle situasjonen. Dataene som ligger til grunn for rapportering vedrørende ytre

miljø er dels direkte måledata, dels egenrapportering av aggregerte tall fra selskapene og underleverandører, og dels gjennomsnittsberegninger. Dataene har derfor ulik grad av presisjonsnivå.

GRI-indeksen omfatter bare de punktene konsernet har valgt å rapportere på.

Det henvises kun til punkter i General Standard Disclosures og Specific Standard Disclosures som faktisk benyttes i rapporten. En komplett oversikt over GRIs rapporteringspunkter finnes på hjemmesidene til Det globale rapporteringsinitiativet: www.globalreporting.org.

VESENTLIGHETSANALYSE

Aspektene som er relevant for Agder Energi

Kode	Aspect	Forklaring	Agder Energi Vannkraft	Agder Energi Nett	Otera	LOS	Kraftforvaltning	Agder Energi Varme
G4-EC9	Procurement Practices	Lokalandel av innkjøp	X					
G4-HR4	Freedom of Association and Collective Bargaining	Organisasjonsfrihet og retten til kollektiv forhandling i drift og hos leverandører			X			
G4-SO8	Compliance	Sanksjoner for brudd på lover og regler	X					
G4-PR1-PR2	Customer Health and Safety	Sikkerhet for kunden ved bruk av våre produkter og tjenester		X				
G4-PR3-PR5	Product and Service Labeling	Produktinformasjon og kundetilfredshet			X	X		
G4-PR6-PR7	Marketing Communications	Forbudte/omstridte produkter og markedsføring utover akseptable grenser				X		
G4-EU10	Availability and Reliability	Planlagt forsyningssikkerhet i fremtiden med økt behov		X				X
G4-EU15-EU18	Employment	Prosentandel pensjonister 5-10 år, HMS hos underleverandører	X	X	X	X	X	X
G4-EU22	Local Communities	Kunder som er fysisk eller økonomisk fortrent	X	X				
G4-EU25	Customer Health and Safety	Selskapsrelaterte skader og dødsfall blant ikke-ansatte	X	X	X			X
G4-EU26-EU30	Access	Strømbrydd, leveringsdekning og sikkerhet		X				X

Oversikten viser utfallet av dialogmøter med selskapene, og hvilke rapporteringspunkter hvert av selskapene mener er relevante for sitt selskap og de tre interessentene. Selskapene rapporterer på disse punktene for første gang i Bærekraft 2014.

ENDRINGER I RAPPORTEN FRA 2013

Anvendelsen av G4 Electric Utilities Sector Disclosures medførte vesentlig flere potensielle rapporteringspunkter for selskapene, som utgangspunkt for vesentlighetsanalysene. For at antallet mulige rapporteringspunkter skulle bli håndterbart for selskapene, gjennomførte Agder Energi en vesentlighetsanalyse på konsernnivå. Basert på resultatet fra konsernanalysen gjennomførte hvert selskap en vesentlighetsanalyse av utvalgte frivillige rapporteringspunkter. Alle selskapene har rapportert på nye obligatoriske punkter som fremgår i Electric Utilities Sector Disclosures.

Nytt fra Bærekraftrapport 2013 er at det er gjennomført en vesentlighetsanalyse sammen med konserntillitsvalgt i Agder Energi, som representerer noen av interessentene.

I Bærekraftrapport 2014 har Agder Energi støttet seg til GHG-protokollens definisjon av CO2-utslipp fra el, ved å oppgi utslippstall fra det enkelte selskap både med opprinnelsessertifikatsystemet og etter en norsk fysisk el-miks. For konsernet er tallene kun basert på opprinnelsessertifikatsystemet.

En vesentlig endring fra Bærekraftrapport 2013 er at Otera Elektro er solgt, og selskapet blir ikke inkludert i denne rapporten. Otera Elektro hadde 330 ansatte da selskapet ble solgt, og en rekke tall for 2014 er derfor ikke direkte sammenlignbare med tallene fra fjorårets rapport.

Baltic Hydroenergy AS inngår for første gang i Bærekraftrapport 2014. Dette medfører at antall vannkraftanlegg i konsernet har økt.

INTERESSENER OG AGDER ENERGI

Agder Energi definerer en interessent som en person eller en gruppe som påvirkes av eller kan påvirke konsernets virksomhet. Samarbeidet med interessenter er viktig for konsernet.

Agder Energi er et offentlig eid aksjeselskap og har en kjernevirksomhet som er helt avhengig av tillit fra interessenter. Samarbeid med interessenter er en del av vårt daglige virke. Hvert av selskapene definerer sine viktigste interessenter i sin årlige forretningsplan. De som er relevante for flest selskap, blir da de mest relevante for konsernet. Blant viktige interessentgrupper er ansatte, eiere, kunder, myndigheter, leverandører og andre forretningspartnere. Bærekraftsrapporten er en sentral del av kommunikasjonen med konsernets viktigste interessenter.

Ansatte

Det er et godt samarbeidsklima mellom de tillitsvalgte og ledelsen i Agder Energi. Partene har flere regelmessige formaliserte møtepunkter for dialog rundt strategiske, så vel som driftsmessige, forhold. I tillegg er det flere uformelle arenaer for dialog. Det gjennomføres en arbeidsmiljøundersøkelse blant de ansatte i konsernet annet hvert år, og neste undersøkelse gjennomføres i løpet av 2015.

Eiere

Konsernledelsen møter hvert år eierkommuner gjennom møter med formannskap eller kommunestyre. De kommunale eierne arrangerer jevnlig eiermøter. Det siste eiermøtet i 2014 ble holdt i september 2014. Hovedtema for eiermøtene er ofte eierforhold, men det er samtidig rom for å ta opp andre saker av betydning for kommunene, som utbyggingsprosjekter og leveringsikkerhet.

Kunder

LOS gjennomfører regelmessige kundeundersøkelser. Resultatene danner grunnlag for tilpasning av selskapets kommunikasjon med kundene. Agder Energi Nett utfører også regelmessige kundeundersøkelser. Disse er nærmere beskrevet i kapitlet "Samfunn" i denne rapporten.

Organisasjoner

Omfattende endringer i energibransjen stiller store krav til kunnskap som gjør det mulig å posisjonere seg for fremtiden. Dette er blant grunnene til at konsernet, datterselskap og ansatte både deltar i og er medlemmer av, en rekke regionale, nasjonale og internasjonale grupper, råd og utvalg som arbeider med konsernets og bransjens rammebetingelser. Dette gjelder både faglige og næringspolitiske organisasjoner. Blant de mest fremtredende er Energi Norge, som er en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for energibedrifter tilsluttet NHO. Andre organisasjoner som Agder Energi deltar i er; Eurelectric – The association of the electricity industry in Europe, NORWEA – Norwegian Wind Energy Association (Norsk vindkraftforening) og NECS – Norwegian Energy Certificate System (forening for handel med opprinnelsesgarantier).

Utbyggingsprosjekter

I alle utbyggingsprosjekter legges det vekt på en god dialog med lokale myndigheter og andre interessentgrupper i nærmiljøet. Typiske interesseområder er ringvirkninger for lokalt næringsliv og forhold knyttet til ytre miljø. Ved

konsesjonssøknader gjennomføres det høringer og folkemøter i regi av Norges vassdrags- og energidirektorat.

Samarbeid

Agder Energi har hatt en samarbeidsavtale med klimaorganisasjonen ZERO siden 2013. ZERO har utfordret Agder Energi til å redusere sine klimautslipp i 2015. Samarbeidet er nærmere omtalt i Krafttak for klima, i kapitlet "Ytre miljø".

Undervisning

Hvert år gjennomfører konsernet lovpålagt undervisning om elsikkerhet til alle elevene på 6. og 9. trinn ved grunnskolene på Sørlandet. Samtidig får elevene informasjon om fornybar energi.

Omdømme

Agder Energi gjennomfører omdømmeundersøkelser med jevne mellomrom. Resultatene har vært stabile over flere år og viser at befolkningen på Agder har høy kjennskap til konsernet. To av tre respondenter mener konsernet har et godt eller svært godt omdømme.

TRYGGERE FOR MYKE TRAFIKANTER PÅ IVELAND

Det er blitt tryggere forhold for myke trafikanter på Iveland etter at ordfører Gro-Anita Mykjåland åpnet nærmere to kilometer ny gang- og sykkelvei på Skaiå høsten 2014.

– Vi har fått et flott veianlegg som gir vesentlig bedre trafiksikkerhet for kommunens innbyggere, ikke minst for våre myke trafikanter i et område med stor trafikk til og fra barnehagen, sier Mykjåland.

Hun takker alle som har bidratt til gjennomføringen, og nevner spesielt de berørte grunneierne positive holdning.

Utbedret vei

Den nye gang- og sykkelveien er en del av samarbeidsavtalen mellom Iveland kommune og Agder Energi i forbindelse med utbyggingen av Iveland 2 kraftverk. Anlegget går langs fylkesvei 403 nordover fra Skaiå.

Gang- og sykkelstien er bygget fra steinmassene som har blitt hentet ut av fjellet, der det er bygget kraftstasjon og tilførselstuneller. I tillegg er det foretatt vesentlig utbedring av fylkesvei 295 frem til avkjøringen til Iveland kraftstasjon.

Fylkesvei 295, som på folkemunne tidligere har gått under navnet Ormen Lange, er rettet ut og veien er blitt vesentlig mer oversiktlig. Også her er det bygd gang- og sykkelvei, samt snuplass for buss og ny parkeringsplass ved barnehagen på Skaiå. Det er også bygget ny bru over Frøysåna, noe som sikrer enklere og tryggere adkomst for

boligene på nordsiden av elva. Disse tiltakene er en del av arbeidet Agder Energi gjør for å investere i infrastruktur.

Nødvendig oppgradering

– En oppgradering av veinettet var nødvendig av hensyn til anleggstrafikken. Samtidig måtte vi legge til rette for at andre kan ferdes trygt langs veien i anleggsperioden. Vi har hele tiden samarbeidet svært godt med Iveland kommune og Statens vegvesen, opplyser prosjektleder Geir Konsmo i Agder Energi.

Ordfører i Iveland Kommune, Gro-Anita Mykjåland, fikk hjelp av to av de mykeste trafikantene da hun klippet snoren for å markere at gang- og sykkelveien er ferdig.

ETISKE RETNINGSLINJER OG VERDIER

Konsernstrategien til Agder Energi forankrer konsernets verdier og har et tydelig fokus på etikk. De etiske retningslinjene er grunnlaget for all adferd i konsernet.

De etiske retningslinjene ble revidert og styregodkjent i desember 2013. Dokumentet "Etikk i Agder Energi" beskriver hvordan man skal opptre som representant for konsernet. Hovedpunktene ble utgitt i en egen håndbok i 2014. I mai/juni 2014 ble det sendt ut et e-læringsprogram om etiske dilemmaer og håndtering av disse,

til alle ansatte. Det ble fulgt opp at de ansatte gjennomførte e-læringsprogrammet. Målet med disse tiltakene er å skape en enda større bevissthet rundt etikk i Agder Energi.

Agder Energi har etablert et etisk råd som skal gi råd til ledere og ansatte i etisk van-

skelige saker. Rådet fungerer også som kontrollinstans for håndtering av varslinger. Agder Energi søker å være så åpen som praktisk mulig om arbeidet med samfunnsansvar. Konsernet ble i 2014 medlem av FNs Global Compact og forplikter seg til å drive virksomheten i tråd med deres prinsipper.

KONSERNETS VERDIER

NÆRHET

Agder Energi har nærhet til kundene og regionen. Kunden skal vite at konsernet er der for dem. Åpen dialog basert på felles faktaforståelse vil bidra til å gjøre hverandre gode. Gjennom samarbeid sikres regional forankring og utvikling.

HANDLEKRAFT

Agder Energi skal vise handlekraft gjennom å ha en bevisst strategi og sikre gjennomføringsevne som skaper resultater, både som organisasjon og som enkeltpersoner. Organisasjonens handlekraft ligger i å benytte beslutningsprosesser som sikrer implementering og lønnsomhet. Enkeltpersoners handlekraft ligger i å benytte de muligheter som ligger i strategien.

TROVERDIGHET

Agder Energi er troverdig ved å holde løftene sine eksternt og internt. Hvordan resultatene oppnås er like viktig som selve måloppnåelsen. Den enkelte medarbeider må verne om sin integritet og troverdighet i ethvert virke i eller utenfor bedriften.

NYTENKNING

Agder Energi skal stimulere til nytenkning og kreativitet for at ansatte skal bli dyktigere, mer effektive, og bidra til vekst og utvikling av konsernet. Nytenkning er en prosess hvor det bygges på hverandres bidrag og ideer. Det handler om å tenke nytt og å skape noe nytt, men også om å ivareta det beste konsernet har i dag.

KONSERNMÅL FOR SAMFUNNSANSVAR

Basert på strategi for samfunnsansvar, med støtte av etiske retningslinjer i Agder Energi og konsernføringer HR, er det utformet felles konsernmål for menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, det ytre miljø og antikorrupsjon. De felles konsernmålene følges opp av de enkelte selskapene.

Menneskerettigheter: Agder Energi og konsernets underleverandører (en underleverandør defineres som en som utfører tjenester for, eller selger

produkter til, Agder Energi, skal opptre i henhold til FNs internasjonalt anerkjente menneskerettighetskonvensjoner. Konsernet og underleverandørene skal ikke medvirke til brudd på menneskerettigheter.

Arbeidstakerrettigheter: Agder Energi og konsernets underleverandører skal følge Den internasjonale arbeidsorganisasjonens (ILS) åtte grunnleggende konvensjoner om organisasjonsfrihet og retten til tariffavtaler, samt eliminering

av tvangsarbeid, barnarbeid og diskriminering på arbeidsplassen.

Ytre miljø: Hvert selskap i Agder Energi utformer miljømål for sin virksomhet, tilpasset selskapets egenart. Underleverandører skal ha prosedyrer for å sikre ivaretagelse av ytre miljø.

Antikorrupsjon: Agder Energi har som mål at ingen form for aktiv eller passiv korrupsjon finner sted i konsernets virksomhet.

Kringsjå turområde ble åpnet 30. august 2014 på tuftene av den gamle kraftstasjonen fra før 1900.

VIKTIG ENGASJEMENT UTENFOR NORGES GRENSER

Jamii Bora-prosjektet har bidratt til å forandre livet til mange mennesker. Det er en av konklusjonene i en ekstern revisjon Strømmestiftelsen har fått utført.

– Agder Energi ville være et samfunnsengasjert selskap med et globalt perspektiv og vurderte flere ulike prosjekt før valget falt på Jamii Bora og Strømmestiftelsen i 2001, forteller Kirsti Jacob, direktør HR/HMS.

Humanitært engasjement

Den gangen var Jamii Bora en liten organisasjon, med store tanker og vyer. Jamii Bora skulle bygge en egen by, Kaputiei, som fattige fra slummen skulle få mulighet til å jobbe seg inn i. Organisasjonen kjempet mot korrupsjon og behandlet pressen utelukkende via det formelle systemet.

– Det at vi ikke har kjøpt oss tillatelser har gjort at ting tar mye lengre tid. Men samtidig gir det unike signaler til medlemmer og myndigheter og viser at det er mulig å gjennomføre slike prosjekter på en ærlig måte, forteller Andreas Myhre, mangeårig leder av styringsgruppen for Jamii Bora i Agder Energi.

Jamii Bora betyr "de gode familier" og er en mikrofinansorganisasjon som gir små lån og andre finansielle tjenester til fattige. Gjennom mikrofinans får fattige muligheten til å utvikle egne ideer og skape sin egen jobb, slik at de kan skape seg et levebrød. Ettersom lånene tilbakebetales bidrar midlene til en ny framtid for tusenvis av mennesker.

Prosjektreiser

– På det meste har omtrent 500 ansatte i Agder Energi vært engasjert i Jamii Bora, og alle har bidratt med et valgfritt og månedlig lønnstrekke, forteller Andreas Myhre.

For hver krone den ansatte gir, gir Agder Energi to. Bidraget til den ansatte går uavkortet til Jamii Bora. Av de pengene som Agder Energi gir til Strømmestiftelsen går en tredel til administrasjon, mens to tredeler investeres i nye innsamlings- og markedsaktiviteter.

En ekstra gulrot for bidragsyterne har vært muligheten for å bli trukket ut og vinne en prosjektreise til Kenya. Agder Energi dekker en prosjektreise for en ansatt pr. påbegynt 100 givere pr. år.

– Totalt har omtrent 50 ansatte fått mulighet til å reise til Kenya på prosjektreise. Uten unntak har disse kommet hjem proppfulle av nye opplevelser og de

har vært veldig gode ambassadører for prosjektet, sier Andreas Myhre.

Julegavene betyr noe

I tillegg til pengene fra giverordningen har Agder Energi gjentatte ganger bidratt med ytterligere støtte til prosjektet. Pengene har blant for eksempel gått til bygging av barnehjem og skole i Kaputiei. Et aggregat for produksjon av strøm er også innkjøpt.

– Tanken har hele tiden vært at det er interessen hos de ansatte i konsernet som skal drive prosjektet og det har vi fått til. Jamii Bora har bidratt til å forandre livet til mange mennesker, forteller en tydelig stolt HR-direktør Kirsti Jacob.

Agder Energis ansatte har bidratt til å bygge byen Kaputiei i Kenya gjennom giverbidrag i over 10 år.

RAMMEVILKÅR OG NYSKAPING

For å øke konsernets verdiskaping har Agder Energi som mål å være ledende i energibransjen med hensyn til å forstå, utnytte og påvirke rammevilkår. Utviklingen i markedene og relevant teknologi følges nøye. Dette arbeidet gir beslutningsgrunnlag blant annet for forbedringsprosesser, myndighetspåvirkning og fastsetting av konsernets posisjoner.

Forskning og utvikling

Konsernets arbeid med forskning og utvikling skal gi grunnlag for langsiktig lønnsom vekst og utvikling for å øke verdipotensialet for kjernevirksomheten. Gjennom eierskap i Teknova bidrar konsernet til å styrke det regionale forskningsmiljøet knyttet til fornybar energi. Agder Energi deltar også i et nasjonalt forskningscenter for miljøvennlig energi, CEDREN (Centre for Environmental Design of Renewable Energy). CEDREN har fokus på lokale utfordringer knyttet til fornybar energiproduksjon.

Et av prosjektene samler kunnskap om laks, miljø og kraft med sikte på å finne gode løsninger for både kraftproduksjon og lakseforvaltning.

Agder Energi har i samarbeid med Universitetet i Stavanger igangsatt et fireårig forskningsprosjekt. Prosjektet vil gi Agder Energi dybdekunnskap om hvordan norsk miljøpolitikk er innarbeidet i fornybarpolitikken, og i hvilken grad denne fremmer investeringer i vindkraft. Prosjektet innebærer at en av Agder Energis ansatte gjennomfører et doktorgradsprosjekt som er delfinansiert av Forskningsrådet, via Nærings PhD-ordningen. Prosjektet forventes sluttført i 2015.

Agder Energi ønsker å bidra til at det utvikles et forskningsprogram innenfor kraftutveksling mellom Norge og øvrige land i Europa. Det er igangsatt et samarbeidsprosjekt, med blant annet Universitetet i

Agder, der målet er å få ny kunnskap om hvilken verdiskaping som strømkablene fra Norge til Europa representerer og hvordan dette potensialet kan videreutvikles. Kraftmarkedene og energipolitikken er i endring, noe som gir nye muligheter for klimavennlig norsk fornybar energi i et tettere samspill med Europa.

Innovasjon

For å sikre at Agder Energi er posisjonert for fremtidens teknologier og markeder, søkes det kontinuerlig etter muligheter utover dagens kjernevirksomhet. Gjennom datterselskapet Agder Energi Venture arbeider konsernet for å sikre langsiktige industrielle opsjoner for framtidig vekst. Hovedfokus er investeringer innen fornybar energiproduksjon og underleverandører til disse, samt smart grid og energieffektivisering. Målet er å skape ny lønnsom virksomhet som kan integreres i konsernets fremtidige virksomhet.

En moderne elektrisk fiskesperre skal stenge laksen ute fra kraftverket på Rygene i Aust-Agder. Prosjektleder Aleksander L. Andersen (t.h.) og dykker Magnus Antonsen studerer utstyret som skal holde laksen unna kraftverket.

AGDER ENERGIS LEVERANDØRKJEDE

Agder Energi kjøper hvert år varer og tjenester for rundt 1,8 milliarder kroner.

Konsernet søker å samle sin innkjøpskompetanse på tvers av selskapene i konsernet. Felles avtaler for alle selskapene i konsernet konkurranseutsettes etter en forutgående markedsundersøkelse.

Agder Energi Nett er underlagt Lov om offentlige anskaffelser. Leverandører til nettselskapet må kvalifisere seg gjennom SELLHCA, som er et leverandørregister og kvalifiseringssystem for den nordiske energibransjen.

Ved aktuelle større investeringsprosjekter kan de totale innkjøp være i størrelsesorden en milliard kroner. Innkjøpene vil da typisk variere fra maskinelt/manuelt bygge- og anleggsarbeid til avanserte tekniske komponenter. Tekniske anlegg vil ofte involvere underleverandører i

flere land. Konsernet skal leve opp til føringer fra norske myndigheter, og samtidig etterleve de ti prinsippene i FN-initiativet The Global Compact innenfor områdene menneskerettigheter, arbeidslivsstandarder, miljø og anti-korrupsjon. Det er definert egne konsernmål hvor dette er stadfestet. Konsernmålene finnes under avsnittet "Konsernmål for samfunnsansvar".

Konsernet inngår en rekke avtaler for driftskjøp, som varierer fra forbruksvarer til administrative tjenester. Avtalene er ofte i form av rammeavtaler der det avholdes minikonkurranser mellom leverandører.

Alle anskaffelsene skal gjennomføres på en måte som sikrer høy forretningsetisk

standard. All opptreden på vegne av konsernet overfor tilbydere og leverandører skal skje i samsvar med god forretningsskikk.

Agder Energi har i sine kontrakter et krav om at leverandørene skal etterleve konsernets krav til samfunnsansvar, helse, miljø og sikkerhet. I 2015 vil konsernet gjennomføre revisjoner på at disse kravene etterleves hos leverandørene. Sammen med en ekstern tredjepartsleverandør vil konsernet i 2015 kontrollere rundt 5 prosent av leverandørene. Det tilsvarer 12-15 av konsernets avtaleleverandører. Revisjonen vil basere seg på kjente revisjonsstandarder. Konsernet vil velge ut hvilke av avtaleleverandørene som skal revideres i 2015 ut fra en helhetlig risikovurdering.

Utvidelsen av Iveland kraftverk vil øke den totale produksjonen ved Iveland med 150 GWh, tilsvarende forbruket til 7 500 eneboliger. Her heises spiraltromma på plass.

AGDER ENERGI PÅ SØRLANDET

ØKONOMISK VERDISKAPING

Konsernets visjon om å være ledende innebærer at Agder Energi skal posisjonere seg som en av de tre fremste energiselskapene innen fornybar energi, målt på kriterier som omsetning, størrelse og lønnsomhet.

Økonomisk verdiskaping og bærekraft er en forutsetning for en ansvarlig tilnærming til øvrige aspekter som inkluderes i begrepet samfunnsansvar. Konsernets rapportering på sentrale økonomiske in-

dikatorer skjer gjennom kvartalsrapporter og årsrapportene med tilhørende noteverk. Rapporteringen på konsernnivå avgis i henhold til regnskapsstandarden International Financial Reporting Standards (IFRS).

Brøkke Nord og Sør, Skarg kraftverk åpnet i oktober 2014. Prosjektet vil gi økt kraftproduksjon med 175 GWh, tilsvarende strømforbruket til 9 000 husstander.

SAMFUNNS- OG VERDISKAPINGSREGNSKAP

Samfunnsregnskapet viser årets verdiskaping i konsernet og hvordan denne er fordelt på interessegruppene ansatte, långivere, det offentlige, eiere og selskapet selv. Verdiskapingen er justert for urealiserte verdiendringer på energi, valuta og rente.

(Beløp i mill. kr)	2014	2013
Driftsinntekter	8 423	8 839
Vareforbruk/driftskostnader	-4 777	-5 334
Brutto verdiskaping	3 646	3 505
Kapitalslit	-588	-502
Netto verdiskaping	3 058	3 003
Netto finansposter eksklusiv rente	-27	16
Ikke videreført virksomhet	-33	-35
Verdier til fordeling	2 998	2 984
FORDELING AV VERDIER		
Ansatte		
Brutto lønn og sosiale kostnader	1 025	1 044
Skatt fra de ansatte	-272	-325
Arbeidsgiveravgift	-127	-131
Netto fordelt ansatte	626	588
Långivere		
Renter, mv. til långivere	241	241
Netto fordelt långivere	241	241
Det offentlige		
Alminnelig skatt	178	474
Eiendomsskatt	162	158
Grunnrenteskatt	295	370
Skatt fra ansatte	272	325
Arbeidsgiveravgift	127	131
Netto fordelt det offentlige	1 034	1 458
Eiere		
Avsatt til utdeling fra selskapet (utbytte/garantiprovisjon)	700	707
Netto fordelt til eiere	700	707
Selskapet		
Tilbakeholdte verdier	380	-22
Minoritetens andel av resultat	17	12
Netto fordelt selskapet	397	-10
Sum fordelt	2 998	2 984

ENERGI

Energiproduksjon (GWh)

	Kilde	2014	2013	2012	2011	2010
Elproduksjon	Vann	9 067,70	7 740	8 100	6 550	6 586
	Solceller	0,04	0,04	0,04	0,01	0
	Vind	-	-	5,4	6,1	4,8
Varmeproduksjon	Fjernvarme	132,7	150,8	141,5	122,4	131,6
Total energiproduksjon		9 200,44	7 890,84	8 246,94	6 678,51	6 722
Fornybarandel fjernvarme (%)		84 %	82 %	82 %	72 %	51 %

Produksjonen i konsernets vannkraftanlegg var 9 067,7 GWh i 2014.

Den høye fornybarandelen i levert fjernvarme skriver seg i hovedsak fra leveranser fra Returkrafts avfallsforbrenningsanlegg i Kristiansand. På taket til

konsernets hovedkontor i Kristiansand er det et testanlegg for solceller som produserte 0,043 GWh i 2014. Frikjølingsanlegget til Agder Energi Varme henter kaldt sjøvann fra 150 meters dyp og omfatter blant annet Agder Energis hovedkontor i Kristiansand.

Agder Energi har flere vannkraftprosjekter som skal ferdigstilles de nærmeste årene. I tillegg arbeider konsernet med flere store prosjekter innen vann- og vindkraft som kan øke konsernets produksjon av fornybar energi fremover.

Stasjonært energiforbruk (GWh)

	Kilde	2014	2013	2012	2011	2010
Energiforbruk i bygg og anlegg	Elektrisitet	16,9	13,1	13,7	14,8	14,9
	Olje	-	-	0,08	0,05	0,1
	Fjernvarme og kjøling	1,3	1,3	0,47	1,2	0,9
Total bygg og anlegg		18,2	14,4	14,25	16,05	15,9
Pumpekraft	Elektrisitet	91	65,8	79,42	89,7	50,3
Regional- og distribusjonsnett	Elektrisitetsforbruk nett-tap	360	369	350	294	383
Total stasjonært energiforbruk		469,2	449,2	443,67	399,75	449,2

Agder Energi har lokaler med bruksområder som spenner fra kontor og lager til produksjons- og distribusjonsanlegg for energi. Lokalene er bygd i henhold til forskriftene på byggetidspunktet. Et gjennomsnittstall for forbruk pr. kvadratmeter

vil derfor være lite relevant. Energi-forbruket ved konsernets hovedkontor, som var nytt i 2010, hadde et forbruk på 113,8 kWh/m² i 2014. Det innebærer en reduksjon i faktisk forbruk fra 115,5 kWh/m² i 2013.

Overføringstapet i distribusjons- og regionalnettet til Agder Energi Nett var 360 GWh i 2014. Tallet ble første gang oppgitt i Bærekraftrapport 2012.

UTNYTTER SPILLVARME FRA GLENCORE

Agder Energi Varme har inngått ny avtale om kjøp av spillvarme fra Glencore Nikkelverk i nye ti år.

Avtalen er en videreføring av det svært gode samarbeidet mellom de to selskapene som har vart i en årrekke.

– Glencore er en sentral brikke i vår forsyning av fjernvarme. Sammen med forbrenningsanlegget Returkraft utgjør Glencore så å si hele forsyningen til fjernvarmekundene i Kristiansand, forklarer daglig leder Torstein Melhus i Agder Energi Varme.

Klimavennlig

Med industriell spillvarme som de desidert viktigste energikildene, har fjernvarmen fra Agder Energi Varme en særdeles hyggelig CO₂-profil, eller klimavennlig fotavtrykk om man vil.

– 98,8 prosent av fjernvarmeforsyningen i Kristiansand kommer fra spillvarme. Det betyr at vi definitivt er i landstoppen når det gjelder å ha en miljø- og klimavennlig grunnlast, sier Melhus.

Den resterende andel fossil olje som benyttes i varmeproduksjonen planlegges byttet ut med bioolje i løpet av 2015.

Siden oppstarten på slutten av 1990-tallet har Agder Energi Varme gravd ned godt over 50 kilometer rør i Kristiansands gater – hovedsakelig i sentrum og i deler av Vågsbygd. Det er investert mellom 500 og 600 millioner kroner i infrastruktur som forsyner rundt 3 000 husholdninger og 300 næringsbygg.

– Når først dette er gjort, har vi en by med en del konkurransefortrinn i form av industri nær bykjernen, et stort forbrenningsanlegg, og kaldt sjøvann fra havdypet utenfor byen, sier Melhus.

Attraktiv kjøling

Det Melhus sikter til når han snakker om kaldt vann fra hav, er selskapets etter hvert svært så populære tilbud om fjernkjøling.

Kaldt sjøvann hentes fra 150 meters dyp utenfor Oddeøya, føres i rør inn til land og fordeles til en rekke kunder i sentrum av Kristiansand, samt sykehuset på Eg.

– Dette er blitt et attraktivt produkt, som gjør at vi tilbyr et komplett varme- og kjøleprodukt, med lave investeringer for utbyggere i en by som vokser, sier Melhus.

– Er Agder Energi Varme beredt til å ta den veksten som kommer i Kristiansand?

– Ja, definitivt. Vi har gjennom avtalene med Returkraft og Glencore fått på plass en god forsyning for å møte et bysentrum i stadig utvikling og med økende fortetting langs metro-aksen fra Vige til Vågsbygd, sier Melhus.

Glencore nikkelverk i Kristiansand.

PÅVIRKNING PÅ BIOLOGISK MANGFOLD

Tekniske anlegg

	2014	2013	2012	2011	2010
Linje luftstrek (km)	13 500	13 477	13 442	13 309	13 187
Jord-/sjøkabel (km)	7 423	7 169	6 963	6 721	6 473
Lengde fjernvarme- og kjølenett (km)	122	118	112	52	45
Total km	21 045	20 764	20 517	20 082	19 705

Agder Energi har 56 hel- og deleide kraftstasjoner. Disse er lokalisert i Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Latvia og Litauen.

Agder Energi Nett leverer elektrisitet via et linje- og kabelnett på totalt 20 600 kilometer. Nettvirksomheten er i seg selv ikke forurensende, men linjene har en landskapsvirkning og det er fare for at fugler kan kollidere med linjene eller bli utsatt for strømgjennomgang. Reguleringsanlegg og kraftstasjoner medfører også at naturgitte forhold endres, men

konsernets virksomhet belaster ikke natur eller samfunn over det som er normalt for denne type virksomhet.

Agder Energis kraftstasjoner er ikke plassert i verneområder eller i vernede vassdrag. I Mandalselva, som er et nasjonalt laksevassdrag, har Agder Energi seks kraftstasjoner. Konsernets mer enn 120 reguleringsanlegg for vannkraft ligger hovedsakelig i områder som ikke er vernet.

I landskapsvernområdet Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane er det flere regulerte vann. Agder Energi bidrar til å avklare miljøkonsekvenser av kraftproduksjon, spesielt ved egne kraftverk. Innenfor rammene av gjeldende konsesjoner blir det arbeidet for å redusere negative miljøbelastninger gjennom pålagte og frivillige tiltak, som lokkevannsføringer, bygging av laksetrapp, samt utsetting av fisk og rogn.

Biologisk mangfold

	2014	2013	2012	2011	2010
Utsetting av aure	48 700	48 700	45 200	57 200	42 450
Utsetting av yngel	0	0	100 764	100 000	200 000
Utsetting av rogn	300 000	506 000	344 764	380 000	620 000
Total	348 700	554 700	490 728	537 200	862 450

Lakseyngel er ikke blitt satt ut i 2014. I 2012 og 2011 ble det kun satt ut lakseyngel i Nidelva, i Mandalselva er det avvirket på grunn av god bestandsutvikling.

Det er registrert avvik på manøvreringsreglementene i 2014. Reglementene stiller krav til minstevannføring for å bevare friluftsområder og sikre fiskebestander

i berørte vassdrag. Dette er nærmere beskrevet under "lokal forurensning".

Prosjektet Brokke Nord og Sør, Skarg kraftverk der Agder Energi eier 67,8 %, realiserer ny fornybar energi ved økt tilsig til Brokke kraftverk og bygging av nytt Skarg kraftverk med dam Sarvsfoss. Prosjektet ble satt i drift 2014

og medfører arealinngrep i henhold til konsesjon.

Prosjektet Iveland 2 kraftverk der Agder Energi eier 100 %, skal realisere ny fornybar energi ved å utnytte mer av vannføringen i Otra. Byggingen av prosjektet pågår, og medfører arealinngrep i henhold til konsesjonen.

TAR ANSVAR FOR HUBROEN

Norges største ugleart står i fare for å bli utryddet. Med hjelp fra Agder Energi Nett kan hubroen gå en tryggere tilværelse i møte.

Hubroprosjektet og konsernets klimaengasjement viser at Agder Energi fremstår som en bedrift som tar samfunnsansvar og gjør positive tiltak for klimaet og miljøet, sier klima- og miljøminister Tine Sundtoft.

I 2009 konkluderte Direktoratet for naturforvaltning at kraftnettet er den største dødsfellen for hubro i Norge. Agder Energi Nett har gjort viktige tiltak for å verne om arten. Dette har blitt lagt merke til i Regjeringen.

Sundtoft fikk orientering om hubroprosjektet som Agder Energi Nett deltar i sammen med fylkesmennenes miljøvern- og ornitologer, da hun besøkte Sørlandet høsten 2014.

Ornitologene og fylkesmennenes miljøvern- og ornitologer har oversikt over hvor det finnes hubro, og i samarbeid med Agder Energi Nett er det kartlagt områder hvor det er fare for at hubroen kan komme i kontakt med strømmettet. Åtte hubroer er også GPS-merket slik at ornitologene kan følge med hvor de oppholder seg.

Engasjert klima- og miljøminister

– Det er spennende å se hva samarbeidet fører til, dere viser at dere tar ansvar og dere lærer av hverandre. Prosjektet viser viktigheten av å få ny kunnskap, og at det er mulig å gjøre noe for å redusere dødeligheten blant hubroer, sier Sundtoft.

Prosjektet har fått til sammen rundt

1,1 millioner kroner i støtte siden 2011. Tine Sundtoft kan ikke love mer penger til prosjektet enn det som allerede ligger inne i statsbudsjettet for 2015.

Stort vingespenn, lite plass

Hubroen kan ha et vingespenn på opp mot to meter, og det kan bli et problem når de benytter strømsolpeler som sitteplass og skal lette fra der det er halvannen meter mellom linjene. Mange hubroer mister livet når de slår ut vingene i full bredde og berører to linjer samtidig.

Sittepinner og pigger

Prosjektet har til nå hatt fokus på blanke luftlinjer innenfor en radius på 2 kilometer fra hubroer. Det er derfor forholdsvis enkelt å finne hvilke linjestrekk som krysser leveområdene for hubroen. Masttoppene sikres blant annet ved å montere sittepinne på stolpene, og i kombinasjon med pigger hindres hubroen, og andre fugler, å sette seg der det er farlig.

– Vi har til nå utført tiltak på 128 master i sju områder. Dette er bare 0,7 prosent av de potensielle mastene vi har kartlagt, men det er en god begynnelse. Kartleggingen er også viktig med tanke på oppgraderinger og nybygg, sier Rolf Erlend Grundt, sivilingeniør nettutvikling i Agder Energi Nett.

Et eksempel er at i forbindelse med et oppgraderingsprosjekt i Kvinesdal kunne nettselskapet tidlig i planleggingsfasen legge inn hubrotiltak.

En hubro med påført GPS merking, høsten 2014.

Med to meter vingespenn er risikoen stor for at vingene til hubroen berører to linjer samtidig. De seks piggisolatorene er blitt til tre, og midtfasen er isolert.

KLIMAGASSUTSLIPP

Klimagassutslipp (tonn CO₂-ekvivalenter)

Kilde	2014	2013	2012	2011	2010
Total bygg og anlegg	1 708	1 116	611	1 901	2 753
Total transport	1 972	3 341	2 688	2 979	3 596
Total fjernvarmeproduksjon	1 114	2 489	3 955	2 358	7 774
Nettanlegg					
Tap i distribusjons- og regionalnett	180 000	155 000	37 100	31 164	40 598
Total klimagassutslipp	184 794	161 946	42 206	38 402	54 721
Klimagassutslipp ved bruk av europeisk kraftmiks	184 794	161 946	157 243	129 626	167 013

Opprinnelsesgarantier

Klimagassutslipp er beregnet ved omregning av energibruk og energibærer fra konsernets bygg og anlegg, tap i overføringsnett, samt energi til produksjon av fjernvarme. Det totale elforbruket som det regnes klimautslipp fra, er redusert med mengden det er kjøpt opprinnesssertifikater for. Agder Energi Nett, Agder Energi Eiendom, Agder Energi Varme og Agder Energi Vannkraft har til sammen anskaffet opprinnelsesgarantier for 13,9 GWh. Statnett innløser opprinnelsesgarantier for elforbruket til pumpekraft for 2014 og foregående år.

Elektrisitet er en nøytral energibærer uten direkte utslipp. Ulike former for kraftproduksjon som ligger til grunn for elkraften, har likevel ulike utslippsegenskaper. Opprinnelsesgarantier, som Statnett tildeler produsenter av fornybar energi i Norge, dokumenterer at konsernets kraftproduksjon er basert på norsk vannkraft.

Klimagassutslipp fra elektrisitet er regnet ut fra en faktor på 500 gram CO₂/kWh, som tilsvarer europeisk produksjonsmiks

i henhold til Norges vassdrags- og energidirektoratets varedeklarasjon for 2013. I bærekraftrapporten for 2012, og foregående år, er klimagassutslipp fra elektrisitet regnet ut fra en faktor på 106 gram CO₂/kWh, som er nordisk produksjonsmiks fra 2009. Angitt klimagassutslipp i rapporten for 2014 er derfor vesentlig høyere enn i bærekraftrapportene fra 2012 og foregående år.

Av konsernets elforbruk i bygg og anlegg er 13,9 GWh, av totalt 16,92 GWh, basert på fornybare energikilder. Dette innebærer at 13,9 GWh av det fysiske forbruket av elektrisk kraft i konsernets bygg og anlegg (16,92 GWh) tilsvarer en lik mengde opprinnelsesgarantier.

Agder Energi Nett får sine inntekter regulert av myndighetene. Inntektsrammen tar i liten grad høyde for kjøp av opprinnesssertifikater for tap i overføringsnett. Opprinnesssertifikater garanterer at elektrisk kraft er produsert fra fornybare energikilder i samme mengde som sertifikatets pålydende. Kjøperen av opprinnesssertifikater sikres at det

produseres like mye fornybar kraft som bedriften bruker, og at bedriftens forbruk derved kan garanteres som 100 % fornybart. Agder Energi selger opprinnesssertifikater fra sin kraftproduksjon. All produksjon er godkjent av Norges vassdrags- og energidirektorat og opprinnelsesgarantiene utstedes av Statnett.

I den selskapsvise fremstillingen er det også regnet ut CO₂-utslipp fra totalt elforbruk basert på norsk kraftmiks fra NVE, uten å hensynta eventuelt kjøp av opprinnesssertifikater. Denne referansen til stedegen fysisk kraftmiks er basert på den globale GHG-protokollen, som krever at CO₂-utslipp både fra markedsbasert og stedegen kraftmiks skal rapporteres.

Nytt i årets bærekraftrapport er at strømmen som går med til å drifte Agder Energi Vannkrafts kraftverk, som er unntatt el-avgift, er definert utenfor opprinnesssertifikatsystemet. Dette er gjort fordi strømmen ikke kommer inn på nettet. Strøm til allment forbruk som ikke er fritatt for el-avgift inngår i opprinnesssertifikatsystemet.

BEDRIFTER REDDER FREMTIDENS STRØMNETT

Ved å koble ut strømmen hos større bedrifter i kortere perioder, redde det norske strømmettet fra å gå i svart.

De to Agder Energi-selskapene LOS og Enfo Group har inngått et samarbeid hvor de kombinerer den tekniske innsikten fra Enfo med markedskompetansen fra LOS.

Balanse i strømmettet

Siden 1950 har strømforbruket i Norden økt med over 650 prosent. Og for hvert år som går, blir samfunnet stadig mer avhengig av sikker og stabil strømtilførsel.

– El-biler skal lades, hytter skal varmes opp, osv. Dette krever mye effekt i en gitt periode, og dagens strømmnett vil ikke tåle denne belastningen. Vi har to valg, enten bygge ut det eksisterende strømmettet, noe som vil ha en økonomisk konsekvens og være en belastning for miljøet. Eller vi

kan finne smartere måter å benytte dagens strømmnett, sier Geir Tønnesland, administrerende direktør i LOS.

Fjernstyrt strømtilkobling

Bedrifter og andre storforbrukere trenger ikke full kapasitet hele tiden. LOS Energy har funnet en løsning som de kaller Switch, et system som kobler ut utvalgte kurser hos bedrifter de har avtale med i en gitt periode. Hvor lenge strømmen kobles ut, er det kunden selv som avgjør.

Alt som gjøres er å installere en boks som kan fjernstyre noen av bedriftens kurser. På denne måten kan tilgjengelig strøm føres tilbake til nettet, og brukes andre steder.

Miljøgevinst

Hvis mange store forbrukspunkter kobles ut samtidig, bidrar det til at belastningen på strømmettet blir mindre og det blir lettere å holde balansen på strømforsyning og forbruk. Det gjør at presset på utbygging av ny strømproduksjon kan reduseres.

Tønnesland forteller at det er flere store bedrifter på Agder som vil ta denne løsningen i bruk, blant annet Lillesands-bedriften Saint-Gobain.

– Det er en svært gledelig nyhet for oss i LOS at lokale bedrifter ønsker å ta i bruk denne løsningen. Vi vil tilrettelegge for at mange flere bedrifter kan kunne ta i bruk Switch-løsningen, avslutter Tønnesland.

Geir Tønnesland i LOS og John Arild Raaen i Enfo Group har sammen utviklet et system som kan selge ubrukt effekt tilbake til strømmettet.

LOKAL FORURENSNING

Lokal forurensning

	2014	2013	2012	2011	2010
NOx-utslipp (kg)	330	524	395	2 600	7 261
Alvorlige miljøhendelser	2	1	0	2	0
Mindre alvorlige miljøhendelser	10	6	5	1	2

Det har vært to alvorlige miljøhendelser i 2014. Begge de to alvorlige miljøhendelsene er hendelser hvor brå vannstansendringer fikk konsekvenser for laksebestanden.

Nedstrøms utløpet til Bjelland kraftverk i Mandalsvassdraget sank vannstanden som følge av redusert driftsvannføring i forbindelse med vedlikehold av kraftverket. Det ble sluppet vann fra inntaksmagasinet Tungsjø for å forhindre dette, men likevel strandet det fisk som døde. Hendelsen ble blant annet forårsaket av tekniske forhold ved lukestyringen i inntaksmagasinet. I etterkant av hendelsen er lukestyringen i dam Tungsjø byttet ut.

På oppdrag fra Agder Energi Vannkraft har Norsk institutt for naturforskning vurdert hvor alvorlig dette var for laksebestanden i elva. Den viktigste konsekvensen av en slik episode er at ungfisk av laks og ørret blir liggende igjen på den tørrlagte elvebunnen. De fleste av de lakseungene som døde var årsunger. De fleste av disse ville dø i løpet av de neste to årene på grunn

av naturlige prosesser i elva. Det betyr at en slik enkelthendelse er mindre alvorlig enn gjentakende episoder. Hvis det beregnede tapet av fiskeunger omgjøres til smolt, kan dette tapet utgjøre opp mot 3 % av den totale smoltproduksjonen i elva fordelt over tre år.

I februar 2015 fattet NVE vedtak om å ilegge Agder Energi Vannkraft et overtredelsesgebyr på 700 000 kroner for brudd på aktsomhetsparagrafen i vannressursloven. Agder Energi Vannkraft har valgt å ikke påklage vedtaket selv om hendelsen ikke var brudd på konsesjonsvilkår.

I juni ble det rapportert om en brå vannstandsreduksjon nedstrøms Vigeland kraftverk i Otra. Denne brå vannstandsendringen knyttes til forarbeider for å legge til rette for testing av Skarg kraftverk. På oppdrag fra regulanten, Otteraaens Brugseierforening, har Norsk institutt for naturforskning vurdert at hendelsen kan gi et tap på 2-3 % av smoltbestanden i vassdraget fordelt

over tre år. I etterkant har Otteraaens Brugseierforening satt ytterligere fokus på at fastsatte rutiner skal følges. I februar 2015 gjorde NVE vedtak om å ilegge Otteraaens Brugseierforening et overtredelsesgebyr på 400 000 kroner for brudd på konsesjonsvilkår. Dette vedtaket er påklaget til Olje- og energidepartementet.

Agder Energi Vannkraft har hatt ett tilfelle av avvik på manøvreringsreglementet i 2014, og tre andre mindre alvorlige miljøhendelser.

Agder Energi Nett har hatt seks mindre alvorlige miljøhendelser med lekkasje av trafoolje fra nett- og trafostasjoner.

Virksomheten i konsernet tilsier ikke at utslipp av ozonnedbrytende stoffer har noe vesentlig omfang, og innsamling av data på dette feltet er derfor ikke blitt prioritert. Agder Energi Varme har utslippstillatelser for utslipp til luft fra forbrenning og utslipp av varmt vann fra fjernkjølings-systemet i Kristiansand.

AVFALL

Avfall i tonn

Type	2014	2013	2012	2011	2010
Farlig avfall	122	237	129	105	123
Papir	44	47	67	139	228
Annet sortert avfall	315	627	443	452	103
Restavfall til energigjenvinning (tonn)	89	207	79	87	58
Annet restavfall	146	227	162	182	168
Total mengde avfall	716	1 346	880	965	680
Sorteringsgrad avfall (%)	79	83	73	72	67

Rapporteringen omfatter konsernets største kontorbygg, samt virksomheten til selskapene Agder Energi Vannkraft, Agder Energi Nett, Otera og Agder Energi

Varme. Anleggsrelatert avfall som håndteres av andre entreprenører enn Otera, er ikke inkludert. Avfallsmengden var i 2014 beregnet til 715,9 tonn. Selskapet har en

sorteringsgrad på 83,4 %. Sorteringsgraden er høy i forhold til sammenlignbare virksomheter, og dette har Otera oppnådd med et langsiktig og strukturert arbeid.

Kristian Køvener står cirka 25 meter over bakken, når han kapper ned toppen av treet.

SIKRER KVALITET PÅ VANNMÅLINGER

Hver time døgnet rundt foretar Agder Energi automatisk måling av vannstanden og vannføringen i magasiner og elver hvor konsernet har konsesjon. Manuelle kontrollmålinger bidrar til å sikre datakvaliteten.

Kontrollmålingene gjennomføres årlig og gir grunnlag for god forvaltning av så vel vannkraftressurser som miljøet i vassdragene. Samtidig gir det trygghet for at Agder Energi overholder kravene til minstevannføring.

Verdiskaping

Den daglige planleggingen av kraftproduksjonen til Agder Energi tar utgangspunkt i datamodeller som er bygget opp over lang tid. Fagområder som meteorologi og hydrologi står sentralt i dette arbeidet. Modellene bygger blant annet på historiske data om hvordan nedbør og temperatursvingninger påvirker tilsig i de enkelte delene av et vassdrag gjennom året. Riktige disposisjoner med hensyn til å bruke vannet til kraftproduksjon i dag eller vente til i morgen, har stor betydning for verdiskapingen i konsernet.

Hvis kraftforvalterne i Agder Energi velger å spare på vannet for å produsere

når prisen er høyere, må de til enhver tid være sikre på at kravene til vannføring overholdes, slik at ikke det går ut over fisk eller andre biologiske forhold. I tillegg kan det være mange interessenter i vassdragene knyttet til både fritidsinteresser og næringsvirksomhet.

Beholdningen i reguleringsanlegg som dammer og terskler, samt vannføring i magasiner, elver og bekker, måles i rundt 150 målepunkter. Data sendes automatisk hver time til en datasentral og går inn i beslutningsgrunnlaget til de som styrer produksjonen.

Ut i elva

Jørgen Sundsvold i Agder Energi Kraftforvaltning foretar hvert år rundt 15 kontrollmålinger.

– Vi måler vannstrømmen på to ulike dybder med fastlagte mellomrom tvers over elva. Noen ganger er vannforhol-

dene slik at vi kan vade over elva og foreta målingene underveis. Ellers benytter jeg en måleinnetning festet til en liten båt som vi trekker fra den ene bredden til den andre, forteller han.

De største elvene krever spesialutstyr og målingene der gjennomføres av Norges vassdrags- og energidirektorat på oppdrag fra Agder Energi.

Viktig ressurs

Kontrollmålingene gjennomføres fra våren og ut gjennom høsten.

– Jeg gleder meg til denne oppgaven hele vinteren. Det er en fin opplevelse å komme ut i naturen og samtidig føle at jeg utfører en jobb som er betydningsfull fordi vi tar godt vare på viktige vannressurser, sier Sundsvold.

Jørgen Sundsvold måler vannføringskurve for Ulvsvatn i Fyresdal.

KRAFTTAK FOR KLIMA

Krafttak for klima

Aktivitet 2014	Antall km	Tonn CO ₂ -ekvivalenter
Flyreiser	-	274
Bilkjøring	12 466 960	1 698
Total transport	-	1 972

	Kg kjøtt	Tonn CO ₂ -ekvivalenter
Kjøita	1 360	
Stoa	639	
Total	1 999	20

Total klimagassutslipp i Agder Energi (all aktivitet, alle selskaper) 184 794

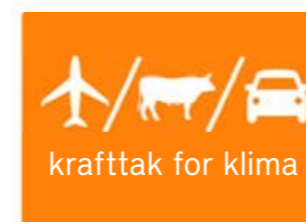
I forkant av ZERO-konferansen 2014 ble Agder Energi utfordret av miljøvernorganisasjonen ZERO om å øke klimaengasjementet og bidra til å redusere klimagassutslippene. Utslipp forbundet med flyreiser, bilkjøring og rødt kjøtt utgjør over 40 prosent av de samlede utslippene i Norge. Agder Energi har valgt disse områdene som sitt hoved-

fokus, og i løpet av 2015 skal konsernets ansatte lære mer om klimautfordringene og redusere sine utslipp fra flyreiser, bilkjøring og konsum av rødt kjøtt.

Flyreiser og bilkjøring i arbeidstiden skal reduseres med 30 prosent. Konsernets konsum av rødt kjøtt skulle i utgangspunktet reduseres med 30 prosent, men

konsernledelsen mente at en kunne strekke seg enda lenger og besluttet å kutte alt rødt kjøtt i kantinene fra og med januar 2015.

Konsernet skal legge til rette for gode klimavalg i arbeidshverdagen, og bidra til økt kunnskap og mer engasjement for klimakutt.

– Med ambisjonen om å skape et felles krafttak for klima ønsker Agder Energi å legge til rette for gode klimavalg, bidra til økt kunnskap og mer engasjement for klimakutt, sier konsernsjef Tom Nysted.

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET ER VIKTIGST

Helse, miljø og sikkerhet (HMS) er et prioritert område på alle nivåer av organisasjonen i Agder Energi. Arbeidet er regulert gjennom lovverket, egne føringer, instruksjoner og prosedyrer i henhold til konsernets HMS-styringssystem.

Agder Energi har mål om null ulykker og at alle medarbeidere skal ha en positiv opplevelse av arbeidsdagen. HMS-tallene for de seneste årene viser en utvikling i riktig retning. HMS er prioritert i alle ledd, og står først på agendaen både på møter for konsernledelsen og selskaperes ledermøter. Samtlige ansatte blir opplært innen HMS, og selskaper med mye utegående aktiviteter som Otera og

Agder Energi Vannkraft har utvidet opplæring innen HMS.

Sykefraværet i 2014 var 3,6 %. Korttidsfraværet utgjorde 1,4 % (1,7 % i 2013) og langtidsfraværet 2,2 % (1,9 % i 2013). Antall hendelser med personskade er også redusert. H1, altså indikatoren for personskader med fravær, var 3,6. Det er konsernets beste resultat noensinne. Forbedrin-

gene har kommet med målrettet arbeid der sikkerhetskultur har hatt en sentral plass.

Medarbeidernes deltakelse og medvirkning i HMS-arbeidet skjer blant annet gjennom selskaperes arbeidsmiljøutvalg. I konsernet er det tilsammen 6 arbeidsmiljøutvalg og 33 verneombud. Alle selskaper i konsernet er tilknyttet bedriftshelsetjeneste.

HMS-resultater

	Mål 2014	Status 2014	Status 2013	Status 2012	Status 2011
Sykefravær konsern	<3,5 %	3,6 %	3,6 %	3,9 %	4,7 %
Ulykkestall konsern (H1)	<2,5	3,6	3,9	6,8	7,5
Antall RUH	>2 500	1 083	2 024	1 263	763

ANSATTE I AGDER ENERGI

I Agder Energi var det pr. 31. desember 2014 1 030 ansatte, pluss 200 i ventureselskapene.

I 2014 ble det ansatt 30 nye medarbeidere i konsernet. 28 fast ansatte fikk nye stillinger internt i konsernet. Det er 12 midlertidige ansatte i Agder Energi. Det er 83 personer som er eksternt innleide, eksklusiv Otera, men de fleste av disse personene jobber i lave stillingsprosenter.

Alle ansatte skal ha minst to medarbeidersamtaler i året med nærmeste leder. Konsernet ønsker å videreutvikle de ansattes kompetanse for å sikre at

konsernet er rustet for fremtiden. Det gjennomføres jevnlig lederutviklingskurs for alle nye ledere og potensielle ledere i konsernet.

Konsernet har arrangert 50 interne kurs i 2014 fra lovpålagt opplæring, HMS, bruk av nye datasystemer til stressmestringskurs. Et av kursene var for ansatte som nærmer seg pensjonsalder. Kurset er ment å skulle forberede ansatte på tilværelsen etter arbeidslivet.

Diskriminering er under ingen omstendighet akseptert i Agder Energi. Diskriminering er definert som: "Forskjellsbehandling, ekskludering eller preferanser gjort med grunnlag i rase, kjønn, alder, funksjonshemming, seksuell legning, religion, politisk oppfatning, nasjonal eller etnisk opprinnelse, eller andre lignende forhold som fører til opphevelse eller svekking av likebehandling." Konsernet skal arbeide systematisk med å øke kvinneandelen, spesielt i operative stillinger.

Kjønnsfordeling

	Totalt 2014	Menn 2014	Kvinner 2014	Kvinneandel 2014	Kvinneandel 2013	Kvinneandel 2012	Kvinneandel 2011	Kvinneandel 2010
Total i konsernet	1 029	852	177	17 %	15 %	14 %	15 %	17 %
Konsernstyret og styre i rapporterende selskaper	54	47	7	13 %	21 %	18 %	21 %	22 %
Konsernstyret	12	7	5	41 %	33 %	33 %	25 %	33 %
Lederstillinger	118	97	21	18 %	14 %	11 %	17 %	15 %
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av fem år	8 %							
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av ti år	9 %							

Arbeidstakerorganisasjoner

Medarbeiderne står fritt til å melde seg inn arbeidstakerorganisasjoner. EI & IT-forbundet, Tekna, NITO og Negotia er alle representert med hver sin hovedtillitsvalgt i konsernet. I tillegg er det en felles konsernhovedtillitsvalgt. Det er etablert flere møteplasser mellom de tillitsvalgte, ledelsen i konsernet og ledelsen i datterselskapene. Blant de viktigste er konsernutvalg, konsernmøte, arbeidsmiljøutvalg og bedriftsutvalg.

Arbeidsforholdene er formalisert gjennom følgende avtaler:

- Hovedavtalene NHO-Tekna, LO-NHO, NHO-NITO og NHO-YS
- Everksoverenskomsten (NHO/EBL (Energi Norge)-LO/EL&IT)
- Landsoverenskomsten (NHO/NE LFO-LO/EL&IT)
- NITO-overenskomsten (NHO-NITO)
- Funksjonæravtalen (NHO-YS/Negotia)
- Agder Energis lokale særavtale fra 2007 (AE-EL&IT/NITO/NEGOTIA/TEKNA)

Ca. 54 % av de ansatte i Agder Energi er fagorganiserte.

POPULÆR LÆREBEDRIFT

Mens mange store bedrifter omstrukturerer driften og takker nei til lærlinger, går Otera mot strømmen. I 2014 ble 15 nye lærlinger tatt inn i bedriften.

– Vi synes lærlinger er en viktig ressurs for bedriften, og setter stor pris på å ha de som en del av miljøet, sier Keith Svenningsen, sjef for helse, miljø og sikkerhet (HMS) i Otera.

Svenningsen har ansvar for lærlingene som tas inn i bedriften. Årets lærlinger er plassert på flere av Oteras lokasjoner, både på Sørlandet og i Telemark.

Bevisst lærebedrift

Otera har hatt som prinsipp at en del av staben skal være lærlinger, og har flere ganger vært den største lærebedriften i bransjen. Mens mange sørlandsbedrifter opplever lavkonjunktur og unngår å ta inn lærlinger som en følge av dette, tar Otera inn 10-15 lærlinger i snitt hvert år. Otera sysselsetter rundt 350 ansatte innen tjenestene Elkraft, Samferdsel og Fibercom.

Svenningsen har jobbet med å rekruttere lærlinger siden 2005, og forteller at Otera er en populær lærebedrift.

– I fjor hadde vi rundt 170 søknader på 12 læreplasser. Vi ser etter kandidater med lavt fravær, greie karakterer og ikke minst en god adferd. For meg kan et godt håndtrykk og et glimt i øyet si mye, forteller Svenningsen.

Fornøyde lærlinger

Svenningsen opplever også at de fleste lærlingene som sikrer seg en læreplass hos Otera er fornøyde.

– Nesten alle som er lærlinger her fortsetter å jobbe hos oss etter endt lærlingtid, bekrefter han.

De siste årene har Otera samlet de nye lærlingene til en ukes samling, med et tett pakket program med teori og praktiske øvelser.

Sindre Flatestøl (18) er godt fornøyd med programmet for samlingen. Han er ansatt som lærling ved Oteras avdeling på Evje.

– Det er veldig greit å få være med på en sånn type samling. Jeg har lært hvordan jeg skal håndtere motorsaga på en bedre måte, og så er det gøy å lære å kjøre en ATV ute i terrenget, sier Flatestøl.

Grundig opplæring

– Vi vil at lærlingene våre skal ha gode kunnskaper innen flere viktige områder. De har blitt drillet i å tenke HMS i enhver anledning, sier Svenningsen.

Han forteller at de velger å bruke interne ressurser til denne opplæringen fremfor å hente inn eksterne foredragsholdere.

– Det er mer fornuftig å bruke egne ansatte som vet hvilket utstyr vi bruker, og hvordan vi faktisk bruker dette. Det utstyret vi bruker blir sertifisert og kvalitetssikret av noen av våre dyktigste medarbeidere, avslutter Svenningsen.

Oteras lærlingansvarlig, Keith Svenningsen, instruerer en av de nye lærlingene i hvordan en seks-hjuling manøvreres.

KONKURRANSEFORHOLD

Det er ikke registrert bøter eller andre restriksjoner som følge av brudd på lover og regler som omfatter konkurransehemmende adferd i konsernet.

Klagesak mot Agder Energi Nett

Agder Energi Nett ble innklaget til NVE av NorgesEnergi for angivelig å ha opptrådt i strid med nøytralitetskravet i forbindelse med at nettkunder flytter og skal inngå ny avtale kraftleverandør. Med hjemmel i avregningsforskriften § 9-1 ble Agder Energi Nett pålagt å innskjerpe sine rutiner for å sikre at LOS ikke gis tilgang til kundeopplysninger før den samme informasjonen er sendt andre kraftleverandører. NVE konkluderte med brudd på nøytralitetskravet, men ikke av en karakter eller omfang som ga grunn for å iverksette konkrete sanksjoner. I etterkant av NVE sin avgjørelse har Agder Energi Nett innskjerpet sine rutiner i Nøytralitetsprogram for Agder Energi Nett, og saken er avsluttet.

Kundeundersøkelser

I Agder Energi er kundeundersøkelser mest relevante for fire selskap: LOS, Agder Energi Nett, Otera og Agder Energi Varme. Derfor rapporteres det kun på kundeundersøkelser fra disse.

LOS

LOS har utført en større kundeundersøkelse i løpet av 2014. LOS er også blitt målt i to eksterne kundeundersøkelser, Norsk Kundebarometer og EPSI Norges kundetilfredshetsmåling. LOS skårer høyt i begge undersøkelsene. I EPSIs kundetilfredshetsundersøkelse fikk LOS en andreplass. I denne kundeundersøkelsen gir privatkunder LOS resultatet 72,8 av maksimalt 100. Det er en økning fra 71,4 i 2013.

Agder Energi Nett

Agder Energi Nett har gjennomført en kundeundersøkelse i 2014, men resultatene var ikke ferdig analysert da Bærekraft 2014 ble produsert.

Hverken Otera eller Agder Energi Varme har gjennomført kundeundersøkelser i 2014. Det foreligger ingen data om selskapene vil gjennomføre undersøkelser i 2015.

GRI-INDEKS

GENERAL STANDARD DISCLOSURES

GRI	GRI krav delvis oppfylt	Hva	Bærekraft rapport	Sidetall årsrapport
G4-1		Konsernsjefens ord: Tar krafttak for klima	3	
G4-2		Påvirkninger, risikoer og muligheter		24-30
G4-3		Organisasjonens navn		8
G4-4		Viktigste merkenavn, produkter og tjenester		11
G4-5		Hovedkontor		10
G4-6		Geografi		88
G4-7		Eierskapsstruktur og organisasjonsform		88-89
G4-8		Markeder		25-26
G4-9		Organisasjonens størrelse		24-27
G4-10		Ansatte: Informasjon og statistikk	29	26-27
G4-11		Prosentandel fagorganiserte ansatte	29	
G4-12		Beskrivelse av leverandørkjeden til organisasjonen	14	
G4-13		Endringer i organisasjonen	7	25-26
G4-14		"Føre var-prinsippet" i organisasjonen	4,11	27
G4-15		Erklæringer, prinsipper og initiativer som organisasjonen støtter og bifaller	8-9	16-17
G4-16		Interesseorganisasjoner	8	
G4-17		Selskaper som rapporteres	5	
G4-18		Rapporten: Innhold og av ift. tidligere rapporter	5	
G4-23		Endringer: Omfang og avgrensninger i aspektene	8	
G4-24		Interessenter som samarbeider med organisasjonen	8	
G4-25		Identifisering av interessenter	8	
G4-26		Organisasjonens tilnærming til dialog med interessenter	5-6,8	
G4-27		Temaer og anliggende diskutert med interessenter	5-6,8	
G4-28		Rapporteringsperiode	5-6	
G4-29		Dato for siste bærekraftsrapport	7	
G4-30		Rapporteringscyklus	5	
G4-31		Kontakt	5,4	
G4-32		I samsvar med GRI og revisjon	5-6	
G4-33		Ekstern revisjon av rapporten	5-6	
G4-34		Styringsstrukturen i organisasjonen		8-9,18,32-33
G4-56		Verdier, prinsipper, standarder og normer for adferd i organisasjonen		9
G4-57		Systemer for å søke råd om etisk og lovlig adferd		16,19-20
G4-58		Systemer for bekymring for uetisk eller ulovlig adferd		19-20
G4-DMA		Forholdet mellom kjernevirksomhet, økonomi, ytre miljø og sosiale forhold		
G4-EU1		Produksjonskapasitet	18,37-53	
G4-EU2		Nettoproduksjon	18,37-53	
G4-EU3	x	Antall kunder	8,31	
G4-EU4		Lengde på kraftlinjer	20,42	
G4-EU5		Tildeling av CO ₂ -kvoter	34	
G4-EU10		Planlagt kapasitet for å dekke forventete behov for elektrisitet over lengre tid		42

SPECIFIC STANDARD DISCLOSURES

Økonomi

GRI	GRI krav delvis oppfylt	Hva	Bærekraft rapport	Sidetall årsrapport
G4-EC1		Samfunnsregnskap	17	
G4-EC2		Risikoer og muligheter for organisasjonen som følge av klimaendringer		20
G4-EC3		Organisasjonens pensjonsforpliktelser		70-74
G4-EC7		Infrastrukturinvesteringer	9	

Ytre miljø

GRI	GRI krav delvis oppfylt	Hva	Bærekraft rapport	Sidetall årsrapport
G4-EN3		Energiforbruk i organisasjonen	18,36-39	
G4-EN6		Reduksjon i energiforbruk	18	
G4-EN7		Reduksjon i energibehov for produksjon og tjenester	34	
G4-EN11	x	Driftsteder med høyt biologisk mangfold utenfor verneområder	20	
G4-EN12		Påvirkning på biologisk mangfold	26	
G4-EN15		Direkte klimagassutslipp (GHG) (Scope 1)	22,36-39	
G4-EN16		Indirekte klimagassutslipp (GHG) gjennom energiforbruk (Scope 2)	22,36-53	
G4-EN18		Klimagassutslippintensitet (GHG)	22,36-53	
G4-EN19		Reduksjon i klimagassutslipp (GHG)	22,36-53	
G4-EN20		Utslipp av ozonnedbrytende stoffer	24	
G4-EN21		NO _x , SO _x og andre vesentlige utslipp i luft	24,44	
G4-EN22		Totalt utslipp til vann	24	
G4-EN23		Total vekt av avfall etter type og avfallshåndtering	24	
G4-EN24		Totalt antall og volum av betydelige utslipp	24	
G4-EN29		Brudd på miljølover og regulativer	24	

Samfunn

GRI	GRI krav delvis oppfylt	Hva	Bærekraft rapport	Sidetall årsrapport
G4-LA1	x	Antall nyansatte og turnover etter alder, kjønn og region	29	
G4-EU15		Antall pensjonister som pensjoneres de neste 5 og 10 år	29	
G4-EU18	x	Prosentandel av leverandører og underleverandører som har gjennomgått HMS-opplæring	40-53	
G4-LA5	x	Antall ansatte representert i formelle leder-ansatte HMS-komiteer	28	
G4-LA6		Skader, sykdom og fravær	40-53	
G4-LA8		HMS-temaer dekket i formelle avtaler	4,28	
G4-LA10		Videreutdanning	29	
G4-LA11		Medarbeidersamtaler	29	
G4-LA12		Sammensetning av styrende organer	29	
G4-SO7		Konkurranshemmende oppførsel	31	
G4-SO8		Sanksjoner som følge av brudd på lover og regler om konkurranshemmende oppførsel	31	
G4-PR3		Produktmerking: Opprinnelsesgarantier	22	
G4-PR5		Resultater av undersøkelser som måler kundetilfredshet	31	
G4-PR7		Brudd på regulativer og retningslinjer som omhandler markedskommunikasjon	31	
G4-EU26		Prosentandel av befolkningen i områder uten leveringsdekning	42-43	
G4-EU27		Antall kunder som er utkoblet grunnet manglende betaling	43	
G4-EU28		Hyppighet av utkobling	43	

Punktet G4-EU5 er ikke relevant da elproduksjon fra vannkraft ikke har direkte CO₂ utslipp, så utslippstillatelse fra myndighetene er ikke relevant. Punkt G4-EN7 del a om reduksjon i energiinnhold i produkter er ikke relevant fordi Agder Energi selger energi, og ikke fysiske produkter. G4-EU10 rapporteres som tilgjengelighet i nettet fordi Agder Energi Nett har forsyningsplikt, ikke Agder Energi Vannkraft.

Utvidelsen av Iveland kraftverk vil øke den totale produksjonen ved Iveland med 150 GWh, tilsvarende forbruket til 7 500 eneboliger. Her heises spiraltromma på plass.

UTDYPING AV INFORMASJON

Denne delen er en utdypning av enkelte tall i rapporten, samt en oversikt over relevante aspekter i GRI-standarden. For hvert enkelt selskap er relevant materiale utdypet.

	Agder Energi Vannkraft	Agder Energi Varme	Agder Energi Nett	Otera	Agder Energi Eiendom	Agder Energi AS	Agder Energi Kraftforvaltning	LOS	Latgales Energetika	UAB Baltic Hydroenergy	Total
Energiproduksjon											
Vannkraftproduksjon (GWh)	9 060								1,6	6,1	9 067,70
Elproduksjon solceller (GWh)					0,043						0,043
Total elproduksjon (GWh)											9 067,74
Fjernvarmeproduksjon fra spillvarme (GWh)		95,4									
Fjernvarmeproduksjon fra biomasse (GWh)		13,2									
Fjernvarmeproduksjon fra biogass (GWh)		2,1									
Fjernvarmeproduksjon fra propangass (GWh)		0,3									
Fjernvarmeproduksjon fra fyringsolje (GWh)		3									
Fjernvarmeproduksjon fra elektrisitet (GWh) uten opprinnelsessertifikater		0									
Fjernvarmeproduksjon fra elektrisitet (GWh) med opprinnelsessertifikater		18,7									
Total varmeproduksjon (GWh)		132,7									132,7
Energiforbruk											
El uten opprinnelsessertifikater (GWh)			360	0,6	2,42						363
El med opprinnelsessertifikater eller fritatt egenforbruk (GWh)	97,9		4,4		2,54			0,017	0,044		104
Total elforbruk (GWh)											
Klimagassutslipp (tonn CO₂-ekvivalenter)											
Antall kjørte kilometer (ikke leasingbiler)	1 341 116	73 790	620 847	577 051		511 580	82 335	47 255		114 000	3 253 974
Antall kjørte kilometer i leasingbiler	935 392	75 712	631 958	6 097 321		66 503		15 000			7 821 886
Totalt antall kjørte kilometer											11 075 860
Liter diesel ikke registrert km	63 082		457			375	218		5 946		
Klimagassutslipp tjenestereiser egne eller privatbiler (tonn CO ₂ - ekvivalenter)	339,8	9,8	83,2	77,3		68,6	11	8,3	15,8	28,2	642
Klimagassutslipp tjenestereiser leasingbiler (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	125,3	10,1	84,7	817		8,9					1 046
Klimagassutslipp leiebiler (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	7,7		1,2			1	0,6				10
Flyreiser (tonn CO ₂)	23,2	1,7	31,6	51,3		107,7	29,3	28,7		1	273
Klimagassutslipp tap av SF ₆ (tonn CO ₂ -ekvivalenter)			123,3								123
Klimagassutslipp fra el uten opprinnelsessertifikater (tonn CO ₂ -ekvivalenter)			180 000	315	1 270						181 585
Klimagassutslipp fjernvarmeproduksjon - olje (tonn CO ₂ -ekvivalenter)		933									933
Klimagassutslipp fjernvarmeproduksjon - el (tonn CO ₂ -ekvivalenter)											
Klimagassutslipp fjernvarmeproduksjon - propangass (tonn CO ₂ -ekvivalenter)		78									181
Total klimagassutslipp											184 794

	Agder Energi Vannkraft	Agder Energi Varme	Agder Energi Nett	Otera	Agder Energi Eiendom	Agder Energi AS	Agder Energi Kraftforvaltning	LOS	Latgales Energetika	UAB Baltic Hydroenergy	Total
Avfall											
Farlig avfall (tonn)	10	4,8		106,9							122
Papir (tonn)	6,2			12,2	25,7					0,4	44
Annet sortert avfall (tonn)	50,3	2,7		305,3	7				0,5	5,2	315
Restavfall til energigjenvinning (tonn)	6,2			68	15,2						89
Annet restavfall (tonn)	33,6	8,3		97,8	6				2,5	0,2	146
Total mengde avfall (tonn)											716
Sorteringsgrad avfall (%)											79
NOx-utslipp (kg)		330									
Ytre miljø											
Tekniske anlegg											
Totalt antall kraftstasjoner	37								3		40
Linje luftstrek (km)			13 500								
Jord-/sjøkabel (km)			7 423								
Lengde fjernvarmenett (km)		108									
Lengde fjernkjølenett (km)		14									
Biologisk mangfold											
Utsetting av aure	48 700										
Utsetting av yngel											
Utsetting av rogn	300 000										
Ytre miljøhendelser											
Alvorlige miljøhendelser	2										2
Mindre alvorlige miljøhendelser	4		6								100

AGDER ENERGI VANNKRAFT

Energi, produksjon og forbruk	2014	2013	2012	2011	2010
Vannkraftproduksjon (GWh)	9 060	7 740	8 100	6 550	6 586
Elforbruk (GWh)	6,9	3,4	-	-	-
Elektrisitetsforbruk pumpekraft (GWh)	91	65,8	79,4	89,7	50,3

Ytre miljø, naturmiljø	2014	2013	2012	2011	2010
Totalt antall kraftstasjoner	37	36	34	34	34
Kraftstasjoner i vernet vassdrag	0	0	0	0	0
Kraftstasjoner i nasjonale laksevassdrag	6	6	6	6	6
Kraftstasjoner i naturvernområder	0	0	0	0	0

Utsetting av aure i Mandals- og Finsåvassdraget (antall)	29 700	34 700	31 200		28 450
Utsetting av aure i Otra (antall)	19 000	14 000	14 000		14 000
Utsetting av blekerogn (antall)	300 000	300 000	200 000		100 000
Utsetting av blekeyngel (antall)	0	0	100 764		200 000
Utsetting av lakserogn (antall)		206 000	144 000		520 000

Miljøhendelser	2014	2013
Alvorlige miljøhendelser	2	1
Mindre alvorlige miljøhendelser	4	0

Antall avvik fra manøvreringsreglementet	2014	2013
Agder Energi Vannkraft	1	6
Oteraaens Brugseierforening	0	2
Arendals Vasdrags Brugseierforening	0	2

Det har vært to alvorlige miljøhendelser i 2014. Begge hendelser er omtalt under kapitlet "Lokal forurensning".

Agder Energi Vannkraft har hatt ett tilfelle av avvik på manøvreringsreglementet i 2014, og tre andre mindre alvorlige miljøhendelser. Det var et mindre avvik på manøvreringsreglementet på Kolstraumen i forbindelse med oppstart av Skripelandsfossen kraftverk, som ikke eies av Agder Energi. En mindre alvorlig miljøhendelse var forårsaket av sprengstein ut i strandsonen i Tovdalsvassdraget, i forbindelse med sprengning av byggegrop til ny trafostasjon på Hanefoss. De to siste mindre alvorlige miljøhendelsene var mindre oljeutslipp på Evenstad og Bjelland kraftstasjon i forbindelse med brudd på hydraulikkslange og en kobling som løsnet.

AGDER ENERGI VANNKRAFT

CO ₂ -utslipp	2014	2013
Antall liter dieselpåfylling på tankene på Skjerka, Holsmoen og Høgefoss	60 196	-
Antall kjørte kilometer på kilometergodtgjørelse i Agder Energi Vannkraft	1 341 116	-
Antall kjørte kilometer med leasingbiler i Agder Energi Vannkraft	935 392	1 290 820
Totalt antall kjørte kilometer	2 276 508	

Antall liter drivstoff leiebiler	2 886	1 155
Klimagassutslipp tjenestereiser egne eller privatbiler (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	339,8	101
Klimagassutslipp tjenestereiser leasingbiler (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	125,3	213
Klimagassutslipp leiebiler (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	7,7	3
Flyreiser (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	23,2	20
Klimagassutslipp tap av SF ₆ (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	0	12
Totalt klimagassutslipp Agder Energi Vannkraft	496	349

Klimagassutslipp alt elforbruk med norsk elmiks etter GHG-protokollen (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	75,9	-
--	------	---

Beholdning SF ₆ Agder Energi Vannkraft (kg)	2 790,3	2 452,0
Utslipp SF ₆ Agder Energi Vannkraft (kg)	0	0,5

Avfall (tonn)	2014	2013
Farlig avfall	10	77
Papir	6	7
Annet sortert avfall	51	90
Restavfall til energigjenvinning	6	8
Annet restavfall	34	47
Total mengde avfall	107	228
Sorteringsgrad avfall (%)	68,5	79

Rapporteringspunkter valgt av selskapet 2014

Antall leverandører med HMS-krav i kontrakten	Alle
Selskapsrelaterte skader blant ikke-ansatte	5
Kunder som er fysisk eller økonomisk fortrengt	0
Sanksjoner for brudd på lover og regler	0

HMS-resultater 2014

Sykefravær pr. selskap	3,50 %
Ulykkestall (H1)	3,2
Antall RUH	150

AGDER ENERGI VANNKRAFT

Ansatte	2014
Antall ansatte	167
Kvinner	14
Menn	153
Antall ledere	16
Midlertidige ansatte	1
Prosent antall fagorganiserte	77
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av fem år	15,6
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av 10 år	16,8

Otra Kraft DA	2014
Antall ansatte	5
Kvinner	
Menn	5
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av fem år	60
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av 10 år	20

AGDER ENERGI NETT

Energiproduksjon og forbruk	2014	2013	2012	2011	2010
Elektrisitetsforbruk nett-tap uten opprinnelsessertifikater Agder Energi Nett (GWh)	360	369	350	294	383
Annet elektrisitetsforbruk uten opprinnelsessertifikater Agder Energi Nett (GWh)	4,4	4,5	-	-	-
Totalt energiforbruk (GWh)	364,4	373,5			

Ytre miljø tekniske anlegg (km)	2014	2013	2012	2011	2010
Linje høyspent luftstrek	5 242	5 254	5 242	-	4 954
Linje lavspent luftstrek	8 258	8 223	8 200	-	8 233
Høyspent jord-/sjøkabel	1 737	1 696	1 613	-	1 503
Lavspent jord-/sjøkabel	5 687	5 473	5 350	5 162	4 970
Total km	20 924	20 646	20 405	-	19 660
Antal nettkunder	188 000				

Miljøhendelser	2014	2013
Alvorlige miljøhendelser	0	1
Mindre alvorlige miljøhendelser	6	6

AGDER ENERGI NETT

CO ₂ utslipp (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	2014	2013
Antall kjørte kilometer med kjøregodtgjørelse	620 847	532 286
Antall kjørte kilometer med leasingbiler i Agder Energi	631 958	780 818
Antall liter drivstoff leiebiler	457	-
Beholdning SF6 Agder Energi Nett (kg)	8 334,35	7 583
Utslipp SF6 AE Nett (kg)	5,16	0
Klimagassutslipp tjenestereiser med kjøregodtgjørelse (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	83,2	84
Klimagassutslipp tjenestereiser leasingbiler (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	84,7	165
Klimagassutslipp leiebiler (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	1,2	0,2
Flyreiser (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	31,6	32,5
Klimagassutslipp tap av SF6 (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	123,3	0
Klimagassutslipp fra nettap (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	180 000	155 000
Total (tonn CO₂-ekvivalenter)	180 324,0	155 281,7
Klimagassutslipp med norsk el-miks fra nett-tap etter GHG-protokollen (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	396	

Avfall

Agder Energi Nett tar forbehold om at tap av SF6 gass er korrekt registrert, og tar forbehold om mulig avvik i den lovpålagte rapporteringen som gjøres til NVE, på et senere tidspunkt enn datainnhenting til bærekraftrapporten for 2013.

Rapporteringspunkter valgt av selskapet	2014
Antall vesentlige leverandører	11
Antall leverandører med HMS-krav i kontrakten	11
Selskapsrelaterte skader blant ikke-ansatte	17
Planlagt forsyningssikkerhet i fremtiden med økt behov	Forbedre dagens nivå
Strømbrudd, leveringsdekning og sikkerhet % tilgjengelighet	99,98 %
Antall abonnenter frakoblet strømmen grunnet manglende betaling	694

HMS-resultater	2014
Sykefravær pr. selskap	3,10 %
Ulykkestall (H1)	3,2
Antall RUH	249

Ansatte	2014
Antall ansatte	166
Kvinner	32
Menn	134
Antall ledere	23
Midlertidige ansatte	6
Prosentantall fagorganiserte	68
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av fem år	10,8
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av 10 år	15

AGDER ENERGI VARME

Fjernvarmeproduksjon (GWh)	2014	2013	2012	2011	2010
Fjernvarmeproduksjon fra spillvarme	95,4	105,7	101,4	-	52,0
Fjernvarmeproduksjon fra biomasse	13,2	14,70	9,8	-	12,2
Fjernvarmeproduksjon fra gass		0	4,8	-	3,5
Fjernvarmeproduksjon fra biogass (GWh)	2,1	2,7	-	-	-
Fjernvarmeproduksjon fra propangass	0,3	0,7	-	-	-
Fjernvarmeproduksjon fra fyringsolje	3	4,8	5,5	-	31,9
Fjernvarmeproduksjon fra elektrisitet uten opprinnelsessertifikater	0	19,4	20	-	32,0
Fjernvarmeproduksjon fra elektrisitet med opprinnelsessertifikater	18,7	2,8	-	-	-
Total produksjon (GWh)	132,7	150,8	141,5	-	131,6
Fornybarandel (%)	84 %	82 %	82 %	72 %	51 %

Ytre miljø tekniske anlegg (km)	2014	2013	2012	2011	2010
Lengde fjernvarmenett	108	104	100	48	43
Lengde fjernkjølenett	14	13,8	12,2	4	2

Klimagassutslipp	2014	2013	2012	2011	2010
Antall kilometer med kjøregodtgjørelse	73 790	-	-	-	-
Antall kjørte kilometer med leasingbiler i Agder Energi Varme	75 712	67 370	-	-	-
Totalt antall kjørte kilometer	149 502	-	-	-	-
Klimagassutslipp fjernvarmeproduksjon - olje tonn CO ₂ -ekvivalenter	933	1 493	1 711	2 280	7 645
Klimagassutslipp fjernvarmeproduksjon - el tonn CO ₂ -ekvivalenter	0	815	2 120	2 586	3 392
Klimagassutslipp fjernvarmeproduksjon - propangass CO ₂ -ekvivalenter	77,6	181	-	-	-
Klimagassutslipp tjenestereiser egne eller privat biler CO ₂ -ekvivalenter	9,8	40	-	-	-
Klimagassutslipp tjenestereiser leasingbiler (tonn CO ₂ - ekvivalenter)	10,1	14,5	-	-	-
Flyreiser (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	1,7	0,8	-	-	-
Total klimagassutslipp	1 032,6	2 544,3	-	-	-
Klimagassutslipp fjernvarmeproduksjon el med norsk el-miks etter GHG-protokollen (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	205,7	-	-	-	-
NOx-utslipp fjernvarmeanlegg (kg)	330	524	395	2600	7261

AGDER ENERGI VARME

Avfall (tonn)	2014	2013
Farlig avfall	4,8	4,8
Annet sortert avfall	2,7	2,7
Annet restavfall	4,7	8,3
Total mengde avfall (tonn)	12,2	15,8
Sorteringsgrad avfall (%)	48	47,7

Avfall (tonn)	2014
Leverandører HMS-opplæring	6
Antall leverandører	15
Antall leverandører med HMS krav i kontrakten	6
Selskapsrelaterte skader blant ikke-ansatte	0
Planlagt forsyningsikkerhet i fremtiden med økt behov	~100 %

HMS-resultater	2014
Sykefravær pr. selskap	1,8 %
Ulykkestall (H1)	0
Antall RUH	9

Ansatte	2014
Antall ansatte	15
Kvinner	2
Menn	13
Antall ledere	4
Prosentantall fagorganiserte	47
Prosentandel som blir pensjonister om fem år	6,7
Prosentandel som blir pensjonister om 10 år	13,3

OTERA

Energiproduksjon og forbruk	2014	2013
El-forbruk (GWh)	0,63	1,1

CO ₂ -utslipp (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	2014	2013
Antall kjørte kilometer med kjøregodtgjørelse	577 051	745 674
Antall kjørte kilometer med leasingbiler i Otera	6 097 321	10 884 926
Totalt kjørte kilometer	6 674 372	11 630 600
Flyreiser (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	51,3	70,7
Bilkjøring (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	894,4	-
El uten opprinnelsessertifikater (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	315	-
Total (tonn CO₂-ekvivalenter)	1 260,7	-
Klimagassutslipp med norsk el-miks etter GHG-protokollen (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	6,9	-

Avfall (tonn)	2014	2013
Farlig avfall	106,9	155
Papir	12,2	16
Annet sortert avfall	305,3	618
Restavfall til energigjenvinning	68	177
Annet restavfall	97,8	123
Total mengde avfall (tonn)	590,2	1 089
Sorteringsgrad avfall (%)	83,4	88,7

Rapporteringspunkter valgt av selskapet	2014
Antall leverandører med HMS-krav i kontrakten	4
Organisasjonsfrihet og rett til kollektive forhandlinger hos leverandørene	4
Antall leverandører med krav om organisasjonsfrihet og kollektive forhandlinger	4

Ansatte	2014
Antall ansatte	391
Kvinner	21
Menn	370
Antall ledere	29
Midlertidig ansatte i Otera Infra	2
Prosentantall fagorganiserte i Otera Infra	65
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av fem år	4,6
Prosentandel som blir pensjonister løpet av 10 år	4

AGDER ENERGI EIENDOM

Energi	2014	2013	2012
Andel el med opprinnelsessertifikater (GWh)	2,5	2,5	-
El-produksjon solceller (GWh)	0,04	0,04	0,04
Andel el uten opprinnelsessertifikater (GWh)	2,42	1,56	-
Total el-forbruk (GWh)	4,96	4,1	-

Avfall total (tonn)	2014
Farlig avfall	0
Papir	26
Annet sortert avfall	7
Restavfall til energigjenvinning	15
Annet restavfall	6
Total mengde avfall (tonn)	54
Sorteringsgrad avfall (%)	88,9

Agder Energi Eiendom har lokaler med bruksområder som spenner fra kontor, lager og industribygg. Lokalene er bygd i henhold til forskriftene på byggetidspunktet. Et gjennomsnittstall for forbruk pr. kvadratmeter vil derfor være lite relevant.

Stoa, Arendal	2014	2013
Elforbruk Stoa (GWh)	0,9	0,7
Forbruk av rødt kjøtt på Stoa (kg)	639	-

Kraftsenteret, Kjøita (GWh)	2014	2013	2012	2011
Elproduksjon solceller (GWh)	0,04	0,04	0,04	
Elforbruk Kraftsenteret (GWh)		3,4	3,3	3,2
Fjernkøleforbruk Kraftsenteret (GWh)	0,8	0,8	0,7	0,7
Fjernvarmeforbruk Kraftsenteret (GWh)	0,5	0,5	0,4	0,5
Forbruk av rødt kjøtt på Kraftsenteret antall kg	1 360	-	-	-
Utleid kontorareal m ²	13 409	13 421	12 921	12 678
Agder Energi-selskaper (BTA) m ²	10 122	11 432	12 634	12 678
Ansatte	350	445	404	395,0
Energibruk i Kraftsenteret (kWh/m ²)	113,8	115,5	107,4	104,1

CO ₂ -utslipp (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	2014
Rødt kjøtt	20,2
El uten opprinnelsessertifikater	1 270

El fra solcellene trekkes fra el uten opprinnelsessertifikater før CO₂-utslipp regnes ut, og ga en reduksjon i CO₂-utslippet på 21,5 tonn.

AGDER ENERGI EIENDOM

Avfall kraftsenteret (tonn)	2014	2013
Farlig avfall	0	0
Papir	18	18
Annet sortert avfall	6	6
Restavfall til energigjenvinning	15	15
Annet restavfall	-	2
Total mengde avfall	39	41
Sorteringsgrad avfall (%)	100 %	94,5

LOS

CO ₂ -utslipp (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	2014	2013
Antall kjørte kilometer (ikke leasingbiler)	47 255	49 439
Antall kjørte kilometer i leasingbiler	15 000	-
Totalt kjørte kilometer	62 255	-
Flyreiser (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	28,7	20,2
Bilkjøring (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	8,3	7,8
Totalt klimagassutslipp LOS (tonn CO₂-ekvivalenter)	37	28

LOS sitt strømforbruk og avfall inngår i tallene fra Agder Energi Eiendom for Kraftsenteret. LOS er Miljøfyrtårn-sertifisert.

HMS-resultater	2014
Sykefravær pr. selskap	3,2 %
Ulykkestall (H1)	0
Antall RUH	1

Ansatte	2014
Antall ansatte	64
Kvinner	30
Menn	34
Antall ledere	12
Midlertidige ansatte	1
Prosentantall fagorganiserte	58
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av fem år	1,6
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av 10 år	7,8

AGDER ENERGI AS

CO ₂ utslipp (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	2014	2013
Antall kjørte kilometer (ikke leasingbiler)	511 580	515 514
Antall kjørte kilometer i leasingbiler	66 503	43 288
Antall liter drivstoff leiebiler	375	444
Klimagassutslipp tjenestereiser egne eller privatbiler (tonn CO ₂ - ekvivalenter)	68,6	81,4
Klimagassutslipp tjenestereiser leasingbiler (tonn CO ₂ - ekvivalenter)	8,9	8,5
Klimagassutslipp leiebiler (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	1	1,2
Flyreiser (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	107,7	91,5
Totalt klimagassutslipp (tonn CO₂-ekvivalenter)	186,2	182,6

HMS-resultater	2014
Sykefravær pr. selskap	2,3 %
Ulykkestall (H1)	0
Antall RUH	23

Ansatte	2014
Antall ansatte	161
Kvinner	67
Menn	94
Antall ledere	21
Midlertidige ansatte	2
Prosentantall fagorganiserte	65
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av fem år	12,4
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av 10 år	8

AGDER ENERGI KRAFTFORVALTNING

CO ₂ utslipp (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	2014	2013
Antall kjørte kilometer (ikke leasingbiler)	82 335	90 317
Antall liter drivstoff leiebiler	218	-
Klimagassutslipp tjenestereiser egne eller privatbiler (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	11	14,3
Klimagassutslipp leiebiler (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	0,6	0,4
Flyreiser (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	29,3	25,6
Totalt klimagassutslipp (tonn CO₂-ekvivalenter)	40,9	40,3

AGDER ENERGI KRAFTFORVALTNING

HMS-resultater	2014
Sykefravær pr. selskap	0,7 %
Ulykkestall (H1)	0
Antall RUH	0

Ansatte	2014
Antall ansatte	50
Kvinner	6
Menn	44
Antall ledere	9
Midlertidige ansatte	1
Prosentantall fagorganiserte	22
Prosentandel som blir pensjonister om fem år	0
Prosentandel som blir pensjonister om 10 år	2

LATGALES ENERGETIKA

Energi, produksjon og forbruk	2014
Vannkraftproduksjon (GWh)	1,6
Elforbruk (GWh)	0,02
Annet elektrisitetsforbruk	0

CO ₂ -utslipp	2014
Antall kjørte kilometer	83 227
Antall liter drivstoff	5 946
Diesel	5 946
Klimagassutslipp transport CO ₂ -ekvivalenter	15,8
CO ₂ -utslipp fra el uten opprinnelsesgarantier (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	8,6
Totalt klimagassutslipp (tonn CO₂ -ekvivalenter)	24,4
Klimagassutslipp alt elforbruk med norsk elmiks etter GHG protokollen (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	0,2

LATGALES ENERGETIKA

Avfall (tonn)	2014
Farlig avfall	0
Papir	0
Annet sortert avfall	0,5
Restavfall til energigjenvinning	-
Annet restavfall	2,5
Total mengde avfall	3
Sorteringsgrad avfall (%)	100

Miljøtiltak	2014
Totalt antall kraftstasjoner	3
Kraftstasjoner i vernede vassdrag	0
Tiltak for å ivareta fisk	-
Alvorlige miljøhendelser	0
Mindre alvorlige miljøhendelser	0

Ansatte	2014
Antall ansatte	6
Kvinner	2
Menn	4
Antall ledere	0
Midlertidige ansatte	0
Prosentantall fagorganiserte	0
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av fem år	16
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av 10 år	16
Leverandører	
Ulykker eller dødsfall hos leverandører og underleverandører	0
Antall leverandører med HMS krav i kontrakten	100 %

UAB BALTIC HYDROENERGY

Energi, produksjon og forbruk	2014
Vannkraftproduksjon (GWh)	6,1
Elforbruk (GWh)	43 500
Annet elektrisitetsforbruk	0

CO ₂ -utslipp	2014
Antall kjørte kilometer	114 000
Antall liter drivstoff	11 160
Bensin	4 464
Diesel	6 696
Antall kilometer flyreiser	7 000
Klimagassutslipp transport CO ₂ -ekvivalenter	28,2
CO ₂ -utslipp uten opprinnelsesgarantier (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	1
Total CO₂-utslipp	29,2
Klimagassutslipp alt elforbruk med norsk elmiks etter GHG protokollen (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	0,5

Avfall (tonn)	2014
Farlig avfall	0
Papir	0,4
Annet sortert avfall	5,2
Restavfall til energigjenvinning	0
Annet restavfall	0,2
Total mengde avfall	5,8
Sorteringsgrad avfall (%)	100

Miljøtiltak	2014
Totalt antall kraftstasjoner	5
Kraftstasjoner i vernede vassdrag	0
Tiltak for å ivareta fisk	0
Alvorlige miljøhendelser	0
Mindre alvorlige miljøhendelser	0

UAB BALTIC HYDROENERGY

Ansatte	2014
Antall ansatte	9
Kvinner	3
Menn	6
Antall ledere	0
Midlertidige ansatte	0
Prosentantall fagorganiserte	0
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av fem år	0
Prosentandel som blir pensjonister i løpet av 10 år.	11
Leverandører	
Ulykker eller dødsfall hos leverandører og underleverandører	0
Antall leverandører med HMS krav i kontrakten	100

OMREGNINGSAKTORER CO₂-UTSLIPP

Tema	Faktor	Enhet	Kilde 2014	Kommentar
Utslipp bensin	2,32	kg CO ₂ /liter	SFT via klimaløfte	
Utslipp diesel	2,66	kg CO ₂ /liter	SFT via klimaløfte	
Personbil – 2011 modell	134	g CO ₂ /km	Statens vegvesen. Gjennomsnittlig CO ₂ -utslipp for nye personbiler i 2011	Brukes ikke til leasing biler. Eksakte data foreligger fra Auto Lease
Fly-CO ₂ gram CO ₂ -ekvivalenter pr. passasjerkilometer	144	g CO ₂ /KM	Gjennomsnitt av skandinaviske tall på 158 g og europeiske på 130,4 g, eksklusiv indirekte utslipp	Kilde: DEFRA (Department of Environment, Food and Rual Affairs) 2012
Fyringsolje	2,76	kg CO ₂ /liter		
Fyringsolje inkl. virkningsgrad	311	g CO ₂ /kWh		
Gass (LPG) inkl. virkningsgrad	259	g CO ₂ /kWh		
Varedeklarasjon 2013 europeisk energimiks	500	g CO ₂ /kWh	NVE 2013 varedeklarasjon	
GHG stedsspesifikk elmiks Norge	11	g CO ₂ /kWh	GHG-protokoll 2015 og NVE norsk elmiks for 2013	
GWP – SF6	23 900	CO ₂ -ekv./kg		
Personer med fast godtgjøring for kjøring i arbeid, antatt gjennomsnittlig årlig kjørelengde	20 000	Km/år	Antatt årlig kjørelengde endret fra 15 000 for 2013 til 20 000 for 2014	

De fire faktorene det ikke er oppgitt kilde på, er omregningsfaktorer som er anvendt i tidligere års bærekraftrapporter og som også er brukt i Bærekraftrapport 2014. Forutsetningen med null CO₂-utslipp ved bruk av biogass og biomasse er ikke helt korrekt. Bruk av biogass og biomasse innebærer et mindre CO₂/kWh-utslipp. De faktiske CO₂-utslippene fra fjernvarmeproduksjonen er noe høyere enn oppgitt i rapporten.